

१४३

दर्ता नं.:४८/२०७६/७७

पुर्खा दय्क तकगु सम्पत्ति, भीगु कला व संस्कृति
पिकाक-भक्तपुर नगरपालिका

पुर्खा दय्क तकगु सम्पत्ति, भीगु कला व संस्कृति

ह्वय्या

नेपाल संवत् १९४४ कौलाश्व: / २०८१ कार्तिक १ / २०२४ Oct. / ल्या: ११७, दौं:६

कमता घसा तय्या चन्द्र
पीप्यकयु नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्या व
सांस्कृतिक वृक्ष

तः सं. २५६६ कौलाश्व श्रावरी व ब्यास्ती सांस्कृतिक कय

पीप्यकयु नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या कयचाल

अन्तर्राष्ट्रिय जेष्ठ नागरिक दिवसया लसताय् हानेज्या

(२०८१ असोज १५ गते)

सेवा निवृत्त समाजया पिथना 'शैक्षिक अनुभव' पिताब्वज्या

(२०८१ असोज २० गते)

; DkfbSlo

@)*! sllt\$!, c^a\$!\$#, jll^

नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्यायाता लसहना

पीप्यकगु नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्या कौलाश्व द्वादशी व त्रयोदशी नेन्हुयंक तःजिक ज्या भूवः न्ह्याकल । खप नगरपालिका वडा नं. ९ लाम्हुगः त्वालय जूगु उगु तःमुंज्यासं देया नां जःपुं वरिष्ठ वकिल, चिकित्सक, राजनीतिज्ञ, साहित्यकारपिसं थी थी विषयलय् न्वचु तयो दिल । द्वलंद्द सर्वसाधारण जनतात स्वकुमि जुयो स्वःभःगु उगु मुंज्या छगु जनताया विश्वविद्यालय थें हे जुल ।

नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या निःस्वांसानिसें साहित्य व संस्कृति पाखं ज्या साडः नैपुं ज्यापु ज्यामिया वर्गता ग्वाकः सेवा याडः वयो च्वंगु दः । उकिहे तःमुंज्याया दबुता सर्वसाधारण जनताया मंकः दबुजक नं धाई । जनताता याइगु अन्याय अत्याचारया विरोधय नुवाइगु, च्वइगु व प्याखं क्यनिगु नपां थी थी लागाया विशिष्ट व्यक्तिपिसं जनताता कानिगु तःमुंज्या धात्थें हे जनताया नुगलय थाय कायो च्वनय फःगु जुल ।

पञ्चायती निरंकुशताया इलय साहित्यपाखं निरंकुशताया विरोध याइगु विद्रोहया दबु खः तःमुंज्या । वि.सं. २०४६ साल लिपा नं गतिमलापुं शासकपनिगु विरुद्धय समाजवादी गणतन्त्रया पालिडःसःश्वयकेगु समाजवादी बिचः ह्वलिगु दबुकाथं छ्यलः वयो च्वंगु दः ।

‘साहित्य राजनीतिया स्यल्लागु ज्या भः खः’ धाय्गु साहित्यकार भाजु हरि बहादुर श्रेष्ठया धापुयाता कःघाडः तःमुंज्याया दबुली प्रतिक्रियावादी तय्गु विरुद्ध प्रगतिशील साहित्यं सः श्वयकः वयो च्वंगु दः । समाज वर्गीय जूथें साहित्य नं वर्गीय जुइगुलिं ज्यासाडः नैपुं ज्यापु ज्यामिया साहित्य हज्याई उगु देशय् मथां क्रान्ति जुइगु खाँ तः मुंज्याया ग्वासाखलः पिसं बांलाक हे थू । वहे काथं तःमुंज्यां स्यल्लागु च्वसा ज्वनिपुं सिपाहित ब्वलांकय्गु तातुडः ज्या न्ह्याकः च्वंगु दः । न्हूंगु पुस्ताता अभ् मन च्वजायकः प्रगतिशील बाखं, चिनाखँ, च्वखँ, प्याखंत थी थी विधात पाखं जनताता ग्वाकिगु तस्कं च्वछाय् बहजू ।

थुगुसीया तःमुंज्या दबु इजरायल व अमेरिकी साम्राज्यवाद विरोधी दबु जुल । प्यालिष्टिनी जनताया देशभक्तिं जःगु आन्दोलनता थः डालः ऐकेवद्धता प्वंकगु दबु जुल । थःगु देया राष्ट्रिय जक मखु देशं पिनय्या अन्तर्राष्ट्रिय लागाया जनताता नं जूगु अन्यायया विरुद्धय सःश्वयकः तःमुंज्यां थःता अन्तर्राष्ट्रवादी काथं पिब्वयो वगु जुल ।

थजगु ज्याभूवःत न्ह्याकय्गु ज्या धःसा अःपुगु मखु । दबु दयकेगु, नकय्गु व्यवस्था याय्गु, पार्हापिन्ता लसकुस नपां व्यवस्थापन, यातायात, सांस्कृति ज्याभूवः न्ह्याकय्गु नपां तःगु हे लागाया व्यवस्थापन यायमःगु ज्या फुकं बांलाक हे यात । उकिया लागिं सलंस ग्वाहालीमिपिसं तःन्हू हाँ निसें योगदान याडः दिल । वयकपुं भिन्तुनाया पात्र खः । वयकपिन्ता सलाम ।

नेन्हु यंकः सुथाय् ११:०० ता इलय् निसें न्ह्याकः थी थी सञ्चार माध्यमं प्रत्यक्ष प्रसारण याडः तःगुलिं नं छँ छँसं च्वडः नं स्वय्गु ह्वता चूलात । थी थी पक्षनं स्वाप तयो मःकाथं ग्वाहाली कायो धिसिलाक तःजिकः तःमुंज्या हांगुलिं नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याता यक्व यक्व लसय् हाडः च्वडा ।

पिकाक-खप नगरपालिका/सम्पादक-आशाकुमार चिकंबञ्जार, डेस्कटप-धन लक्ष्मी त्यात, आवरण सज्जा-रेणु ध्वजू, थाकू- भक्तपुर अफसेट प्रिन्टर्स फोन ल्याः ०१-६६१३०४३, इ-मेल- khwopapau@gmail.com

का.रोहितया चीन यात्रा विदेशं हे पेकिङ्ग पाखय्

१९ अगस्ट १९९५ (३ भाद्र २०५२) या अथेहे १०:३० ता इलय् choson Minhang (Koren Airway) या फयख उडान नं. J5.151 प्योड्याड्गं पेकिङ्ग पाखय् ब्वयकः यंकल । फयखतय् चवनय्गु (Boarding pass) अनुमति पत्र यां मेदखय् (वायुपड्खीघोडा/छोलिमा) ब्वसलौं जापानी उपनिवेशवादं कोरियाता मुक्त यासेलिं कोरियाली जनताया मुक्तिदाता का. किम इल सड्गता १९४५ य् जनतां लसकुस यागु थाय् व लिपा आना दयकगु 'विजय ध्वाका' नपां पेकिङ्गया छुं ब्वया तस्कं बांलागु किपा च्वयो तःगु दः।

हवाई अड्डाय् कोरियाली मजदुर पार्टीया छ्याञ्जे किमयोड्ग सुन, बाल सांस्कृतिक पुत्रःया न्ह्यलुवा जुयो नेपालय् भःम्हा सांस्कृतिक उप-मन्त्री छन योन ओक व कोरियाली मजदुर पार्टीया केन्द्रीय समितिया परराष्ट्र बिभागया सेक्सन अफिसर का. लि विदा बियता भःगु जुल ।

विमान परिचारिकां क्वः छिडः धाल - पेकिङ्ग १००० किलोमिटर तापा अलय (१ घण्टा ३० मिनेट) घौत्या यात्रा याय् मः । पेकिङ्गय् आना याय्गु १२:०० ताइलय् थ्यनी ।

न्हिनय्सिया १२:०० ताइलय् जिपुं चीनया भूमि पेकिङ्गय् पला तया मेपुं नपां वयापुं विदेशी पासापुं थःथःगु थासय् वान ।

चिनियाँ कम्युनिष्ट पार्टीया केन्द्रीय समितिया अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध विभागया का. खान व उपनिदेशिका वाड्ग फेड्गं जिता हवाई अड्डा वयो कः वला । आना हे वयक पिसं ज्या भूवःया छपाना (Inlinery in china) जिता बियो दिल ।

१२:४५ ताइलय ४० कि.मि. पुल वाजन्य धुंक वानशोउ अतिथि सदन (WANSHOU GUEST HOUSE) थ्यंकः वाडा अलय २३१५ नं या क्वथाया तँचा काया । छताइलय जा नया अलय ज्याभूवःकाथं २.३० ताइलय स्वर्गया देगः (The Temple of Heaven) पाखय् वाडा । नपां का. खान नं दी ।

सन १४२० य् हवाड्ग छियान तियान (CHuang Qian Dian) सम्राटं बांलीय्म दक ईश्वरया प्रार्थना याय्ता दयकगु थुगु देगं त्यल च्वंगु थाय् २०४ हेकर अथेधाय्गु ४९३२ पी जग्गा स्वयो अपःदः ।

सन १५२२ य् सम्राट चियाड्ग ची अथेधाय् मिड्ग वंश (१५२२-१५६६) जुं स्वर्गीय साम्राज्य भवन वा (The Hall of Imperial Heaven) जक दयकगु खः ।

सम्राटं पुजा याइबलय् बाजागाजा नं थाइगु । उगु पुजा याइगु चुकः ६४०.५ वर्गमिटर तःक्वक दयकतगु खः । थी थी बाजा थाइपुं न्हा स्वसम्हा दःगु खःसा छिड्ग वंशया इलय ६०० म्हा थ्यंगु खः । थी थी काथंया बाजात धःसा छगू विस्कं छँ तयो ब्वयो तःगु दः । सिं याय्गु बाजा, से, (Harp) Bom pipe ocarina, Shang, Jien (drum), Qin छिन् (Lute) Ya (सियाय्गु बाजा लहरे सारेगमया ताल बिड्गु ल्वहँ याय्गु बाजा, सिजःयाय्गु अजगु हे बाजा थी थी गांत ब्वयो तःगु दः । बासुरी जक हिता हिन्थिता जिया दः ।

भूथाय्या 'करुणामय' द्यो प्राचीन चीनय् नं (वर्षा) सहकाल व बाली बांलाक बिड्केता द्योपिनिगु पुजा याइगु जुयो च्वना । अलय व वयकेता व बाली बांलाकयता तःतःजःगु भव्य देगः दय्क तःगु जुयो च्वना । पुजा सामग्रीखय् धुं धुपायँ च्याकय्ता तःतः रवगु न्यायाय्गु मकःता धुपदानी (गुगुमकः) जक मखु साँचा नपां हवन याइगु वा जग्यखय् बली बिड्गु चलन नं खाडा ।

दास युग वा सामन्ति व्यवस्थाय दयकःतःगु थी थी ऐतिहासिक स्मारक त ल्यंकःम्वाकः तय्ता सरकारता तस्कं थाकु । थौ आना मनूया हुल खाडाबलय् अजु चाया । भनीगु देशय् बिस्का व पाहाँचहे (घोडाजात्रा) बलय् थें । विदेशी यात्रुपिन्ता ३०-३५ युआन अथेधाय्गु ५-६ डलर धेबा काइगु खःसा चिनियाँ तय्ता म्हुवँ जक । पुलांगु अपाया थासय् तःतः पागु प्यकूलागु सिमन्टी पां सियो तःगु दः। पोल्हँअपात चाइनिज चाया पक्की व प्वालाप्वाला थिगु खः । देगलय् मू मू थासय् दुरु ल्वहँ (सिंगमरमा) याय्गु तयो तःगु दः । बखुं व मेमेपुं चखुंबखुं पाखं मथिड्केता, मवयकेता पाखाय् पोल्हँ क्वय तार जालीत तयो तःगु दः।

४:३० ताइलय पेकिङ्गया थाय् स्वय धुंकः वानशोउ पाहाँ छँ ल्याहाँ वया चीनय अः छवखय् शनिबार व आइतबार नेन्हु बिदा जुयो च्वना । उकीं चान्हय्या ज्याःभ्यः मदयकः ।

विश्वया गुफातयगु भ्यो

४ भाद्र २०५२ (20 Aug-1955) सुथाय् ८:०० ताइलय का. खान व न्हूम्हा केहँ मयजु साओ ताव (she Hoe) (शे हन) धाय्गु गुफा स्वः वाडा । लायँ थी थी कलकारखानात दः आना । ट्रक व मोटरया

सच्छिक्त पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

ता ता हाकगु लाइन हे दः । ल्वहँ व चुन खानी, गिट्टी, चुन व सिमेन्टया कारखाना जुयो छगू धुक मेगु हिकु पुल वां वां १०:०० ताइलय जिपु आना थ्यंकः वाडा । चीनय् अः मन्त गुलि हुल दःधायगु खौ धायो हे च्वनय् माली मखु ज्वी ।

चीन यात्रा

१०:०० ताइलय जिपु गुफा स्वयता द्वहँ वाडा । छक्क टिकटया ३२ युआन अथेधायगु ५ डलर थ्यं । चुनखानी दःगु थाय जगुलिं नाखं चुन चुइकः थी थी पहःया आकृति ज्याडः किसी, माक, परी, भुल, पर्दा, खँ अनेक अनेकया दः । दुनय् स्वं जाली, बाटा थजगु न्यापाटा, रेलिङ्ग व ताकीत दयकः चाहिलय् छिंक दयक तःथाय बिजुली मता नं बांलाक तयो तःगु दः। थुकाथं थुगु गुफाता नं पर्यटनया छगू बांलागु थाय् दयकेगु कुतः याडः च्वंगु जुल । जिपु थ्ये मथ्यं धौत्या चाहिलः ११:३० ताइलाय प्याहाँ वया । दुनय् ख्वाउँसे च्वंगुलिं तःनुगु, थाकुगु अलय् न्यानुगु मति मवां ।

लिपा आना इटाली, फ्रान्स, हंगेरी, बुल्गेरिया, क्यानाडा, अमेरिका थी थी देशया गुफाया किपातनं बांलाक ब्बयो तःगु दः। थुगु गुफात 'हलिमयया गुफा भ्यो' 'window of world caves' नां तयो तला । १२:४५ ताइलय जिपु वान शीउ पाहाँ छँ थ्यन ।

काचाक्क जिपुं हपे वाडा:

२१ अगष्ट (४ भाद्र) खुन्हँ जिपुं फोहर ब वैगु धःया नाः यचुक उपचार याइगु थाय् स्वयगु भ्वलय् जिपुं पेकिङ्ग हपे प्रान्त अथेधाय् ७० कि. मि. तापाक्क स्वः वाडा । ८:०० ताइलय वाडागु ९:०० ताइलय थ्यन । आनाया स्थानीय सरकार व गृह निर्माण शाखा नपां जिमिम्हा लौजुवं खौ ल्हाडः दिल । अलय व अः केनय् छिंक मदय्कानि दक लिसः बिल । फोहर थासय लाकय्गु ज्या उगु लागाय् अःन्हँकाथं छ्यलः च्वंगु जुयो च्वना फोहर गःम्यूयो क्वफ्बाडः

उकि देनय् चा तिनि तःपूगुलिं वनं क्यनय् मछिंगु खौ लौजुवता धायोदिल ।

उकिं जिपुं हकनं oxidization Pond स्वयं दक पेकिङ्गयत्तुं ल्याहाँ वया । संजोगं नां उथे तुं ग्यंगुलि जिपु हपे प्रान्तय् तुं थ्यना । उखय् पेकिङ्गय् अजगु हे नांया उपचार केन्ने प्रोटोकलपुं जिमिता पिडः च्वंगु जुयो च्वना । जिपुं ११:३० ताइलय पेकिङ्गय् थ्यन । अलय ब्यूगु ई फुय धुकगुलिं मेगु दिनय स्वःवानय्गु धायो उखुनुता दिक्ु याडा । शिशु भान्छा घर (भुथुलि) जा नया । चिनियातय्गु जाथुइगु बैगया थःगु हे पहः दः ।

नेगू पार्टीया वार्ता

न्हिनय्सिया २:३० ताइलय चिनिया कम्युनिष्ट पार्टीया केन्द्रीय समितिया अन्तर्राष्ट्रिय लायाजो विभागया ३५-मन्त्री का. लि. चैनरेने ज्यु नपां नेगू पार्टीया दथ्वी खँल्हाबल्हा जुल । का. लि. चैनरेने जं पुलांम्हा पासयाता लसकुस यायदःगुलिं लसता प्वंकसे नेगू पार्टीया स्वापु भन क्वातुयो वानिगु विश्वास प्वंकः दिल । अलय नेगु देया मित्रतानं भन बांलाकय्ता बः याडः दिल ।

अथेहे वयकलं एमाले व नेपाली कांग्रेस नपां नं बांलागु स्वापु दःगु खौ व्याक दिल । वयक 'शान्ति व निशस्त्रीकरण' धायगु छगू गैर सरकारी संस्थानपां नं स्वापु दःम्हा जुयो च्वना । एमाले व नेपाल मजदुर किसान पार्टीता जिमिसं उतिंग्यंक महत्व बियो च्वडा । नेगू सरकारी नेतापिनिगु भ्रमण वयगु वानय्गु जुइगु जुयो च्वंगु दः । आर्थिक ग्वाहालीखय् न्हापा स्वयो पाक-कम्पनीता ऋण वियगु नपां अमिसं थःगु उत्तरदायित्व पूवांकय् मःगु याडागु दः । जडिबुटी, रस, लौ, पर्यटन, उद्योग थी थी लागता च्वजाय्किगु व नेगू देया स्थितिया खँल्हा बल्हा जुल ।

वयकलं थःगु १९९४-१९९५ ताकय्या देया स्थिति काडः दिल । उकिया बःचा हाकलं खौ थथे दः- थुगु हिदाया दुनय्

दे दोश्रो दर्जाखय् थ्यंकय्गु अथेधाय्गु प्रतिव्यक्ति आम्दानी ६०० डलर थ्वनि । १९८० खय् स्वयो प्रतिव्यक्ति आम्दानी नेदुगं थ्यनि । १९७८ अथे धाय्गु हिंखुदाया दुनय् प्रतिव्यक्ति आम्दानी १.५ प्रतिशत खं अप्वः जूगु खःसा लिपा ८.९ निसें १० प्रतिशत ति थ्यन । ८ निसें ९ प्रतिशत थ्यंकय्गु योजना दःगु खः ।

अथेहे जीवन स्तर नं च्वजायो वःगु दः । शहरी जनताया जीवनस्तर ६.३० प्रतिशत खं वृद्धि जुलसा किसान तय्गु आम्दानी १.४७ प्रतिशत जक अप्वय् फता ।

विदेशी व्यापार तच्चतं हज्यागु दः । १९७९ खय् २४ अरब डलरया व्यापार जूगु खःसा अः २३६ अरबया व्यापार जुल । उगु इलय् (१९७९) विदेश व्यापारय् चीन ३३ गू ल्याखय् दःगु खःसा अः ११ गू ल्याखय् लात ।

व्यापार खुल्ला नीति जूसा राजनीति स्थिरता वगु दः । अःयायम्हा राष्ट्रपति स्वंगुगु पुस्ता यायम्हा खः। तङ्ग श्याओ फिङ्गया युगया ज्या अः न्हँगु पुस्तां काय धुकल । पश्चिमीतय्सं अनुमान याथे तङ्ग लिपा नं चीनया नीतिखय् छुं हिलासु वै मखु, सन् २००० लिया नं नीति अथेहेतुं जुई अलय थुकिया अर्थ समस्या फुकक ज्यान धाय्गु मखु । समस्या थथे दः-

- क. तहांगु व ठिक्कगु उद्योगया उपलब्धी म्ह्वचा खानय दयो वगुलिं उकिता अप्व याकेगु ।
- ख. हिदा हौं उद्योग व कृषिया भूमिका ४ व १ या अनुपातय् दःगु अःडाब्व उद्योगया अलय छब्ब जक कृषिया दता ।
- ग. चीनय् दाच्छिया छगू करोड जनतात बढय् जुई ।
- घ. सुक्खा व खुसी बःवैगु थजगु प्राकृतिक प्रकोपं अन्न म्ह्व जुल आत्मनिर्भर जुसां उकिता अज नं अप्वयक यंकय् मनि ।
- ङ. बजार भः२१ प्रतिशत अपः जुलं, उकिता १५ प्रतिशतय् क्वफाल ह्य माल ।

नेतातय्के थः हे जक स्वःधाय्गु मति दःगुलिं संविधान छ्यलय्गु समस्या

नगर प्रमुख सुनिल प्रजापति

थौ स्वयो गुदा हौं नेपः या संविधान जारी जूगु खः । उब्ले जन आन्दोलनया न्हयलुवा जुयो च्वंगु राजनीतिक दलतय्गु सहमतिखय् अःयाय्गु संविधानं दयकगु खः । संविधान पिबवय धुसेलिं थुगु इलय संघ, प्रदेश व स्थानीय तहया नेक नेक चुनाव नं जुय धुकल । संविधान काथं नेपाल संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य घोषणा जुयो संविधान छ्यःगु न्हयदा फुत अथेनं संविधान पूर्वांक छ्यलय मफूनि । चिच्या-चिच्याहांगु ज्याया लागिं नपां संघ सरकारकय लाहा फयो च्वनय मःगु अवस्था थफय म्वः धाय्गु मतिं नेपःमिपिसं उकियापलि संघीयता ल्यःगु खः । गुगु तातुडः नेपालय् संघीयता घोषणा यागु खः वहे तातुना पूर्वांकयता थौं समस्या वयो च्वंगु जुल । भी शासक दलया नेता तय्के न्हपायाय्गु थें हे थःगु हे लाहातय् फुक्क दय्मःगु एकात्मक राजनैतिक सोच व मति तांकय् फःगु मरुनि । देया प्रधानमन्त्री, मन्त्री, प्रदेश मुख्य मन्त्रीतय्कय् अजनं

स्थानीय तह संघ व प्रदेशया कचा जक खः धाय्गु मतिं ज्या साडः च्वंगु दः ।

संविधान सुनिश्चितता (पक्का) याय् धुंगु आधारभूत शिक्षा व स्वास्थ्य धेवा म्वाय्क निःशुल्क काथं जनतां छ्यलय् मखां नि । ज्या दैगु हक, च्वनय्गु आवास, नय्गु खाद्य सम्बन्धि हक नपांया मौलिक हक नपां जनतां काय् मखानि । संविधान च्वयो तःगु अधिकारया खाय् थो थो कानुन हे मदय्कनि ।

संघीयताया अर्थ अधिकार लः ल्हाल्हां यंकय्गु विकेन्दीकरण व स्वायत्तता खः । शासक दलतयसं प्रदेश व स्थानीय तहलय् वानय धुंकगु अधिकार नपां छगू छगूयाडः सिंहदरवारय् तू लिंकुंकय यंकः च्वंगु दः । उगु दलतयसं वांगू न्हयदाया दुनयें नं कर्मचारी समायोजन, न प्रहरी समायोजन न शिक्षाएन हे पारित याय फता । अज स्थानीय निकायता श्वनं हौं स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ नं ब्यूगु कर्मचारी भर्नाया अधिकार लफ्यडः काल ।

देशां देछिया स्थानीय तहं उकिया विरोध याडः च्वंगु दः ।

संघीयता छ्यलय हःसेलिं जिल्लास्तरीय कार्यालय मःगु हे मखु । स्वंगु तहया सरकारं हे जनताता मःगु आवश्यकता पू वांकः च्वंगु खः । थजगु इलय जिल्ला समन्वय समिति मःगु हे मखु । जिल्ला समन्वय समितिकय् न कर काय्गु अधिकार दः न विकास निर्माणय खर्च याय्गु अधिकार दः । जिल्ला समन्वय समिति शासक दलया कार्यकर्तात व्यवस्थापन याडः तय्गु थाय् जक जुयो च्वंगु दः । श्व राज्यता इयातुगू भारीजक जुयो च्वंगु दः ।

निर्वाचनय् जनताया विश्वासया लिधंसाय त्याकय्गु स्वयो करोडौं खर्च याडः गुण्डात छ्यलः, प्रशासनया बलं त्याकय्गु याडः च्वंगु दः । राजनीति देश व जनताया इमानदार जुयो सेवा याय् मः गुलि, देया नामुद तस्कर, गुण्डा व भ्रष्टाचारीतय्ता पाखुयो सुरक्षित याय्गु थाथ जुयो च्वंगु

सच्छिक्त पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

दः । अपराधता राजनीतिकरण व राजनीतिता अपराधिकरण याय्गु ज्या जुयो च्वंगु दः । थुकिं सर्वसाधारण जनता व ल्यासे ल्याम्हो पिन्के राजनीतिक वितृष्णा वयो च्वंगु दः ।

संविधान छ्यलिगु तस्कं कमजोर जुयो च्वंगु दः । न्हापा छम्हा जक जुजु दयो च्वंथाय् अःयक्व जुजुपुं दःगु, नेतातय्गु जीवन बांलाडः वसां जनताया जीवनस्तर छतिं हे थाहाँ मवगु, संघीयतां नं जनताता छुं नं भिं याय मफुगु जनतां मति तयो च्वंगु दः । धात्थे धाय्गु खःसा नेतातय्के थः हे जक धाय्गु एकात्मक सोच व चिन्तन हे संविधान छ्यलयता अः समस्या जुयो च्वंगु खः ।

संविधान छ्यलिगु थुगु इलय जनतां संविधान हिल ल्हवनय् माला धायो च्वंगु खः । छक दयकगु संविधान न्ह्याब्लेता जिइ धाय्गु नं मखु । ई नपां जनताया इच्छा, आकाङ्क्षा हिलः वै । उकिता विचः याडः सम्बोधन याय् मफूसां जनताया बलं हाकुतिड छ्वै, खुई, अलय छोय्कः बिई । तःतः हांगु राजनीतिक आन्दोलनं न्हँगु संविधान च्वइसा इलय ब्यलय् जनताया माग पुवांकयता मःकाथं संविधान हिलः ल्हवडः नं बिय माली । संविधान हिलिबलय छुं ब्वः जक ल्हवडः हिलिसा संविधान हे मदयक आमूल परिवर्तन संशोधनं याय् फँमखु ।

इतिहास पुइकः स्वयबलय् राजनीतिक आन्दोलनय् गुगु वर्ग त्याकी वहे वर्ग थःगु भिया लागिं थःता छिंकः संविधान च्वई । २०४६ सालया आन्दोलन दलपिनिगु न्ह्यलुवाय जूगु खःसां आन्दोलन जुजु व दलपिनि दथवी जूगु शान्ति सम्भौताख्य् क्वचाला । उगु आन्दोलनं निरंकुश राजतन्त्रया थासय् संबैधानिक राजतन्त्र हला । २०६२/०६३ या आन्दोलनं २४० दा तकया राजतन्त्र क्वथला । राजावादी व गणतन्त्रवादी पिनिगु दथवी

जूगु उगु आन्दोलनय् गणतन्त्रवादी पिसं त्याकला । थुकिं राजतन्त्र क्वथयो देशय् संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था निः स्वाना । नेपालया संविधानं उकिता संस्थागत याता । उकिं संविधान कानूनी जक मखु, व छगू राजनीतिक दस्तावेज नं खः । संविधानया छगू छगू धारा व उपधारात जनताया हिं च्वयो तःगु खः ।

२०४७ सालया संविधानता उब्लेया संविधान दयकः पिसं एशियायाय् हे दकलय् बांलागु संविधान जक दाबी यागु खः अलय् २०६२/६३ या आन्दोलनं खाँवः व खाँपु हे हिलय मलाबलय हाकुतिडः छ्वयो बिल । थुकीं सियदः जनताया भावना कः घाय मफूगु संविधानता जनआन्दोलनं हाकुतिड छ्वई अलय् न्हँगु संविधान दयकेता खापा चाई ।

संविधान ल्हवडः, हिलय्गु ज्या दिकल धःसा हिं समुद्र याडः ल्वाइगु सम्भावना वयफः । उकिं शान्तिपूर्ण काथं सुधारयायता हलिमयया अपलं देशं संविधानय् हे संशोधनया खाँ च्वयो तै । नेपः या संविधान २०७२ या धारा २७४य् नेपःया सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता व जनताकय् दःगु सार्वभौमसत्ता प्रतिकुल (काथं मछिनिगु मजुइक) फुक्क विषय संविधान ल्हवडः हिलय फँगु व्यवस्था दः ।

अ. नेपालय् नेका व एमालेया मंकः सरकार दः। संसदीय मूल्य व मान्यताया अखः पलिस्थायागु सरकारया मू तातुना संविधान ल्हवडः भिंकय्गु धायो च्वंगु दः । छु छु खायँ व छाय् संविधान ल्हवडः हिली वयां स्वय हे बाकी दःनि । अः तक बय बय जुयो च्वंगु काथं राजनीतिक दलया राष्ट्रिय व प्रादेशिक मान्यता काय्ता मतसीमा (श्रेसहोल्ड) अजनं अपः याडः तानय्गु, निर्वाचन प्रणाली हिलः प्रतिनिधिसभासं समानुपातिक मतय्गु, प्रदेश

व स्थानीय तहया ल्या म्हावचा याय्गु धाय्गु खाँ जुयो च्वंगु न्यनय दः ।

शासक दलतय्सं संविधान ल्हवडः, हिलः अमेरिका व बेलायतय थें नेपालय् नेगू दलया तानाशाही हय्गु कुतः याडः च्वंगु दः । अजगु नेगु दलया तानाशाही नेपाली जनतां ज्यु दक काइ मखु । शासक दलतय्सं थ्वखाँ सिइके मः । ई काथं संविधान ल्हवडः हिलय मः । अलय् छाय ? छुकिता संविधान ल्हवडः हिलय माला लय् ?

संविधान हिलय्गु हे खःसा शिक्षा व स्वास्थ्य उपचार धेबा म्वाय्क याय्गु काथं जुयमः । जनतापाखं तप्यंक त्याकः वानिम्हा राष्ट्रपतिया व्यवस्था याय्ता । सांसदपुं मन्त्री जुय् मदैगु व निर्वाचनय् दल तय्सं धेबा ह्वलय मदैगु व्यवस्था हय्ता संविधान हिलय मः । अथेहे उत्पादनया साधनत सामाजिकीकरण याय्ता, सम्पति गुलि तय दः धाय्गु सिमा तयकेता, विदेशय् सम्पति तय मरुगु व्यवस्था याय्ता, भ्रष्टाचारी व बलात्कारी थजपुं जघन्य अपराधीतय्ता मृत्युदण्ड विद्यैगु संबैधानिक प्रावधानया लागिं नं संविधान संशोधन याय् मः ।

संविधान हिलय्गु शासक दलतय्गु थः यत्थे स्वेच्छाचारी शासन याय्ता मखुसे जनता बल्लाकय्ता जुयमः । स्थानीय तहता अधिकारं जायकेगु, कलेज व विश्वविद्यालय चाय्केगु अधिकार स्थानीय तहता दैगु याडः संविधान ल्हवडः हिलय फःसा धात्थे खय्कः प्रजातन्त्रया जग वल्लाइगु अलय नेपः मिपुं बल्लाइगु खै ।

(ख्वप कलेज, ख्वप मा.वि. व ख्वप कलेज अफ ल या मंकः ग्वसालय असोज ३ गते संविधान दिवसया लसताय ग्वसःग्वगु 'संविधान कार्यान्वयन र संशोधन को प्रश्न विषयया प्रवचन' ज्या इवःसं ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिजुं बियो द्युगु न्वचुया भाय हिला - सं.)

नेपालय् पर्यटन ह्य्याय्फैगु नपां पंगः विवेक

पीडाकगु विश्व पर्यटन दिवस संघ, प्रदेश व स्थानीय सरकारतयसं थी थी ज्या इवःत न्ह्याकः क्वचाय्कल । 'पर्यटन व शान्ति धाय्गु मू नारानपां क्वचःगु ज्या इवः सं मन्त्रीतयसं पर्यटनपाखं हे तस्कं च्वजाय् फै' धाय्गु खाँ काना । कार्यवाहक प्रधानमन्त्री प्रकाश मान सिंह जुं 'पर्यटनता दे ह्य्याकिगु इन्जिन काथं छ्यल्यता सरकारं निजी लागाता क्य्च्याडः यंक्यगु' धायो राजधानी वसःग्वगु छगू ज्या इवल्य नुवाता ।

मन्त्रीपिसं पर्यटनलागा दे ह्य्याय्गु छगू स्यल्लागु लिधंसा दक धायोच्वंबलय् नेपालय् द्रहँ वैपूँ पर्यटकपिनिगु ल्या, अमिसं थाना च्वडः छ्यलिगु ई व अमिसं गुली खर्च याइगु धाय्गु स्वय बलय् यक्व हे म्हवचा धाय्गु ल्याखं क्यं । नेपःमि पिसं विदेश भ्रमणाय् याइगु खर्च स्वयो पर्यटन पाखं नेपालय् जुइगु आम्दानी लाडः स्वय्गु खः सा वस्वयो यक्व हे म्हवचा जक खानय् दै । साउन महिनाय् नेपमिपिसं विदेशय् भ्रमणाय् न्ह्यगु अर्ब व नीडागु करोड तका दां खर्च यागु खःसा वहे महिनाय् विदेशी पर्यटकपिसं प्यंगू अर्ब व ड्यनेगू करोड तका दां खर्च यागु नेपाल राष्ट्र बैंकं धःगु खः । (नयाँ पत्रिका १२, असोज) लच्छियाय्गु जक भ्रमण खर्च नेगू अर्ब व न्ह्यप्यंगु करोड तका दां नेपालं द्याक च्वनय् माल ।

धातथे धाय्गु खःसा नेपाल पर्यटन विकास तस्कं च्व न्ह्याक्य् फैगु थाय् खः । नेपालय् छु जक मरु ? हलिमय्या पर्यटक प्राकृतिक सुन्दरता स्वयता, कला सांस्कृति मन लुदांक स्वयता, गौतमबुद्ध बुगु थाय् लुम्बिनी पला छपलासां तयता, हलिमय् दकलय् तः जगु सगरमाथा व तः तः जःगु च्वाप्वगुया हार्यपुगु लुस्वयो मन लयताय्केता

नेपालय् वैगु । थी थी भाय व संस्कृति नपां थाय् थाय्या थी थी हावापानीया अध्ययन (थुइकेता) यायता नं पर्यटकपुं वय्गु या । यक्व यक्व सम्भावना दयानं बांलागु व्यवस्थापन याय् मफूसेलिं पर्यटनलागा ह्य्याय मफु । मेमेगुदेशय् मरुपूँ थी थी जाति प्रजातिया चखुं, बखुं, बन्यजन्तु, जडिबुटी व थी थी जातया स्वं सिसाफल नेपालय् दः । बांलागु ब्यबस्था याय् मफूगुलिं नेपालं पर्यटन लागां मःकाथं आम्दानी याय् मफूनि । प्रकृतिं वरदान थें ब्यगु प्राकृतिक सुन्दरता व भौगोलिक विविधता, नेपः मि पिनिगु लागिं माकया फसि गर्लें थें जक जुयो च्वंगु दः ।

नेपालय् सन २०२३ य् मुक्कं १० लाख १४ हजार पर्यटकपुं द्रहँ वगु बोर्ड धःगु दः । नेपाल सरकार पर्यटन बोर्ड धःथें सन २०२४ य् १६ लाख पर्यटकपुं दुकायगु तातुना तयो तःगु खः । सरकारं कःगु उगु तातुना पूर्वाक्यता वहे काथंया ज्या ह्य्याक्य् मःगु खः । अलय् सरकारया पहलं अः तक अथेयाय् फैगु अजगु छुं कुतः याडः च्वंगु खानय् मरु ।

पर्यटकपिन्ता दकलय् न्हःपां जीवन सुरक्षा याडः बियमः । चालु आ.व. या च्यालाखय् नेपालय् द्रहँ वपुं पर्यटकपुं मुक्कं ७ लाख २० हजार जक दता । थुगु ल्या या लिधंसां धाय्गु खःसा लच्छिखय् मुक्कं छगू लाखम्हा पर्यटकपुं जक द्रहँ वगु खानय् दः । थुकाथं स्वयबलय् सरकारया १६लाख पर्यटकपुं दुकाय्गु तातुना तसकं म्हवँ जक पूर्वानिगु खानय् दः ।

नेपाल पर्यटन लागा च्व मजगुया मू हनि सरकारं पर्यटन लागाता हदाय तयो ज्या मसांगुलिं खः । तः तः हांगु खाँजक ल्हाडां पर्यटन लागा च्वजाइ मखु ।

वहे काथंया मःगु व्यवस्था नं याय फय्के मः । नेपालय् त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमान स्थल बाहेक पोखरा व भैरहवा नं अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल दय्के धुंकल । उगु विमानस्थल उलेज्या जूगु दां दां फुडानं अःतक विमान (फय्ख)त ब्वयके मफूनि । उकिया मू हनि भारतया आकासं फयखत ब्वयकेगु स्वीकृति मब्यगुलिं खः। अझ त्रिभुवन विमानस्थल दयकगु इवल्य डालातक न्हिं हिघौ ज्या दिकय्गु धःगु खः । इलय् व्यलय तःक हे हवाई जहाज दुर्घटना व सडक दुर्घटनां पर्यटकपुं म्हवचा जूगु खः ।

न्हिया न्हिथं जुयो च्वंगु सडक दुर्घटनां नं पर्यटनलागाय् बांमलागू लिच्वः लाइगु यां जूहे जुल । यें निसं नारायणगढतकया थ्यें मथ्यं १५० कि. मि. लाँ पिचाय्केता न्हिच्छि बिइगु, नारायणगढ बूटवल खण्डय् जात कपालय तयो जुयमः गुलिं सडक मार्ग जुयो वैपुं विदेशी पर्यटक पिन्ता तसकं काथं मछिंगु हे जुल । नेदाया तातुना तःगु लाँ हिदांनं दय्के मधुनिगु सरकारया तहांगु बेवास्ता या दसु खः ।

सरकारं सम्पदा ल्हवनय कानय् व दानय्गुलि बिचः मयागु, लाँ भ्रन बांलाक यंक्य् मफःगु प्राकृतिक सुन्दरता, ऐतिहासिक व पुरातात्विक महत्वया थाय्त हलिमय व्याक्क प्रचार याय् मफूगु, नेपाली वायुसेवा निगमता यूरोपं ब्यगु द्वपं खतराया धलं लिकाक्य् मफूगु स्थानीय तहं थमनं हे सम्पदा ल्हवनयकानय् याडः च्वंथाय् नं सरकारं सहूलियत भवं सिँ बिय मफूगु पर्यटन लागा ह्य्याय्ता पंगः जुयो च्वंगु दः ।

अथेहे बःछिया छगू हवाई व हेलिकप्टर दुर्घटनां हलिमय नेपाली वायु सेवाता छुधाइगु जुई । उकिं पर्यटनलागा आम्दानीया बांलागु लुखा खयानं सरकारया

सच्छिव पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

वेवास्तां याडः थुगु लागा हज्याय फःगु मरु । अफ् कार्यवाहक प्रधानमन्त्री सिंह पर्यटन लागा निजीता लःल्हा ल्हां यंकय्गु खौं धायो राज्य पर्यटनया विकास याय्गुपाखं बिसे वानय्गु स्वयो च्वंगु सियदः । भीम्हा उपप्रधानमन्त्री देश हे निजी लागाता वियता नं लिफः स्वै मखु, लज्या मरुगु खौं ।

पर्यटन व ख्वप नगरपालिका

नाचगानया राजधानी, सांस्कृतिक नगरीया म्हासिइका पिबवयो वगु ख्वप नगरपालिकां पर्यटकलागाता हृदाय तयो ज्या साडः वगु दः । लाय्कु, तःमाही, दतात्रय थजगु ऐतिहासक सांस्कृतिक व पुरातात्विक महत्व कः घाडः च्वंगु थाय जक मखु ख्वपया प्राचीन नगर फुक्क हे सम्पदा बस्ती खः । थुकिया थःगु हे पहः या मौलिकता ल्यंकः तय्गु कुतः नं ख्वप नगरपालिकां याडः च्वंगु दः । भीगु हे मौलिक पहलं छँ दानिपिन्ता आर्थिक ग्वाहाली डकमि, सिँकःमि तालिम स्थानीय पाठ्यक्रमपाखं न्हँगु पुस्ताता कला-संस्कृति व सम्पदाया खौं ब्वंकः ग्वाकः वगु, ल्यासे ल्याम्होपिन्ता चिनियाँ जापानी भाय नपां मेमेगु विदेशी भायत स्यडः भीगु थःगु पहः व थःगु तुतिखय् दानय्फयकेता यागु ज्यात खः । थी थी बाजात व संस्कृतिया प्रशिक्षण बियो मूर्त व अमूर्त फुक्क सम्पदात ल्यंकः म्वाकः तय्गु ज्या ख्वप नगरपालिकां याडः वगु दः ।

सलंस दाँ पुलांगु भीगु सम्पदात अध्ययन अवलोकन याय्ता हलिमयया अपलं देशं पर्यटकपुं ख्वपय वई । ख्वपय् वैपुं पर्यटकपुं अपलं वगु ल्याखं सियदः । आ.ब. २०८०/८१ सं ख्वपय् २ लाख ४६ हजारम्हा स्वयो अपः पर्यटकपुं द्रहँ वगु ल्या दः । व सन २०२३ य् नेपालय् वपुं पर्यटकपुं १० लाख १४ हजारमध्ये थ्यं मथ्यं प्यब्वय् छब्वति खः । व पर्यटकपिनिपाखं कःगु पर्यटन शुल्क नपां याडः ख्वप नगरपालिकां शिक्षा, स्वास्थ्य, सुचुकुचु,

सम्पदा ल्यंकः म्वाकः तय्गु ज्यात याडः जनताया सेवा याडः वगु दः । प्राचीन सम्पदात ल्यंकः म्वाकः तयो ख्वप नगरपालिकां न्हँगु पुस्ताया सेवा याडः वगु दः । श्व सकलसियालागिं छगू डाल कायवहगु ज्या जुय फः ।

नगरपालिकाया आम्दानीया मू लूखा मध्य छगू पर्यटन शुल्क स्थायी व भरपरय् जुय फँगु आम्दानी धःसा मखु । २०७२ सालया तःभ्वखाचां देया थीथी जिल्लात स्यंकः थुडः ब्यूसेलि विदेशी पर्यटकपुं यक्व हे म्हवँ जुल । अथेहे हलिमय हे त्राहिमाम जुइक वगु कोरोना भ्व ल्बल्वचं २०७६ व २०७७ या नेदातक नेपालय् वपुं पर्यटकपुं लाहातय् निय ज्यू । उकिया तप्यंक लिचवः ख्वप नगरपालिकाय् नं लाता । छखय् पाखय् आर्थिक संकट मेदखय् कोरोना भ्वल्वचं जनताता मथिइक म्वाकः तयमःगु जिम्मेवारी नगरपालिकां छकलं फयमाल । जनप्रतिनिधिपिसं तस्कं बिचः याडः संयमजुयो ज्या साना । जनताकय् ग्वाहाली पवडः अक्सिजनप्लान्ट तला । कोभिड विरामीपिनिगु धेवा म्वायक उपचार याता । अलय् सकल नगरबासीपिन्ता सितिं अक्सिजन बियगु खौं क्वः छिडः देशय् छगू ब्वस्यलागु ज्या याडः क्यना । उगु घटनां काथंमछिगु इलय् नं काथं छिंकः च्वनय्गु जनप्रतिनिधिपिनिगु कुतलं मूर्त रुप कःगु जक मखु नगरपालिकाता थःगु तुतिखय् दाडः म्वाय्गु ज्या नं सेना ।

भारतं नेपालय् नाकाबन्दीया बलं थजू, रूस व युक्रेनया ल्वापु बलय, इजरायलं प्यालिष्ठाइनी जनताता यागु बर्बर आक्रमण अलय अः इजरायलं लेवनानय् यागु आक्रमणं नेपःया पर्यटन लागाय् तप्यंक वा बेक्वयक बांमलागु लिचवः लाडः च्वंगु दः । उकिया छुं भाति जूसां बांमलागु लिचवः ख्वपय नं लाडः च्वंगु दः । उकिं ख्वपं अः देशं दुनयया पर्यटनता हृदाय तयो ज्या इवः त न्हयाकय् मः ।

ख्वप दे मथ, देग, देवालय, शिवालय, पुखु, ल्वहँ हिति थजगु सम्पदात ल्यंकः म्वाक तःगु थाय् खः । थानाया त्वः त्वालयया गल्ली चाह्यूवांसां नं डकःमि, सिँकःमि, ल्वहँकमि, कुम्ह दाजुपिसं थःथःगु ज्यासलय् ज्यासाडः च्वंगु खानी । उकिं हे जुई जर्मनया छम्हा वास्तुकलाविद निद गोत्से जुं 'ख्वप दे हलिमयया दकलय् तहांगु म्वाडः च्वंगु संग्रहालय खः' धायो दिल । वहे म्वाडः च्वंगु संग्रहालय स्वयता अः द्रलंद् देशंदुनयया पर्यटकत नं ख्वप दे स्वः वई । ख्वप दे चाह्यूवैपुं देशं दुनय्या पर्यटकपिन्ता ख्वपया आन्तरिक स्रोत काथं हिइके फःसा ख्वप दे धात्थे हे थःगु तुतिखय् दानय् फँ ।

चिनियाँ पर्यटकपुं दाच्छिया ११ करोड विदेशय् चाह्यू वानिगु धायो च्वंगु दः । अपुं मध्ये भीगु नेपालय् सच्छिखय् छब्व नेब्व हे द्रहँ मव । भारतीय नागरिक पुं छगू करोडति विदेशय् चाहिली । स्वखयं स्वागु प्रवेशाज्ञा (भिसा) नं म्बःगु भारतीय नागरिकपिनिगु नेपःया भ्रमण नं न्हयाकय फःसा नेलय् पर्यटनय् छतिं हे म्हवँ जुइ मखु । गुकिं पर्यटन लागाय् धात्थेगु अर्थतन्त्रय् ग्वाहाली याई ।

सन २०२६ य् हलिमय पर्यटकपिनिगु अवस्था स्वयगु खःसा मू मूगु हिगु थाय् मध्ये न्हां फ्रान्सय् ११ करोड ११ लाख व हिगूगु डेनमार्कय् १ करोड ५५ लाख पर्यटकपुं चाह्यूगु ल्या दः । (अन्नपूर्ण, ७ चैत्र २०८०) नेपालय् १६ लाख जक थ्यना ।

हलिमयया अपलं देशं पर्यटकपुं अपलं चाह्यूवगुलिं 'पर्यटकपुं छँ लिहाँ हँ' धाय्गु अभियान न्हयाकय् मःगु इलय् नपां ऐतिहासिक, सांस्कृतिक व प्राकृतिक दृष्टिं हलिमयया छगू ज्वः मरुगु दे नेपालय् पर्यटन उद्योगया विकास मज्गु दुःखया खौं खः । संघ, प्रदेश व स्थानीय तहपाखं छगू हे काथंया योजना नपां थः थः गु थासं पर्यटन लागा हज्याकय्गु कुतः याय् फःसा दे हज्याकय्गु छगू धिसिलागु पला जुई ।

उखानया ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सत्य मोहन जोशी

न्ह्यागुं वस्तु वा खँया नं छगू न छगू किसिमया आधार दयाचवनी, अले व हे आधारय् छुं पृष्ठभूमि नं, केवल पाइगु श्व हे जक कि गुगुंया खने दयक दयाचवनी, गुगुंया खने मदयक सुपिला चवनीगु सम्म । गुगुं छगः देगःया जक हे भूसिं उदाहरण कया स्वये खासयानाः व देगः धर्मया आधारय् अथवा धर्म व कलावस्तु प्रदर्शन यायेगु आधारय् हे निर्माण चवनी । हानं उकी छगू न छगू पृष्ठभूमि नं खनेदया चवनी । चाहे सामाजिक रीतिथितियागु ज्वीमा, चाहे आर्थिक वा औद्योगिक उन्नतियागु हे ज्वीमा, चाहे ऐतिहासिक परम्परायागु हे ज्वीमा । थथे हे तुं छगू बाखंयागु (धौंचवलेचायागु बाखंयागु हे थजु)। प्याखंयागु (कार्तिक प्याखं, महाकाली प्याखं, अजिमा प्याखं इत्यादियागु हे) अथवा म्येयागु (सिलु म्ये, घातु म्ये, सिनाज्या म्ये इत्यादियागु हे) हे नं छुं आधार व आधारय् छुं छगू पृष्ठभूमि मदइमखु । श्व हे प्रसंगय् थौतक भूगु समाजय् चल्लि जुजुं वनाचवंगु अथवा वेचल्लि जुजुं वनाचवंगु आपाः उखानत दु उकिया नं छगू न छगू आधार व पृष्ठभूमि दु । छाय्धाःसां आधार पृष्ठभूमि मदुगु छुं वस्तु वा खँया नं सत्यता दइमखु केवल श्व फुक फासफुस अथवा स्वांपुया म्हितेगु न्हयवःसा सम्म हे जक ज्वी ।

आः उखानयागु हे जक खँ कयास्वये । भूथाय् थुजोगु यक्वं उखानत दु, गुलिं कृषि जीवनया आधारय् सामाजिक पृष्ठभूमि खनेदयाचवंगु, गुलिं सामाजिक व्यवहारया आधारय् आर्थिक वा सामाजिक पृष्ठभूमि तुं खने दयाचवंगु, गुलिं पिनें छुं आधार व पृष्ठभूमि खनेमदुथें चवसां दुने हे दुस्यः बल्लाका चवंगु गुलिं कृषि जीवनया आधारय् अथवा राजनैतिक क्षेत्रया आधारय्

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि खनेदयाचवंगु गुगुं तान्त्रिक शक्तिया आधारय् अथवा लोकाचारया आधारय् ऐतिहासिक पृष्ठभूमि खनेदयाचवंगु इत्यादि । श्व भूगु उखानबखानय् गुलि गुलि विश्लेषण यायां अनुसन्धानया ज्या याना यंकल उलि उलि आपालं खँ लुयावइगु व सियावइगु विषय जुयाचवन ।

विशेषयानाः थन राजनैतिक चालबाजिया आधारय् ऐतिहासिक पृष्ठभूमि दुगु छगू उखानयागु चर्चा यानास्वये । उदाहरणयागु लागी थन जिं छगू उखान वयागु दु गुगु कि यलदेया स्थानीय उखान जूसां गुगुं कालय् स्वंगू शहरय् नं थुकियागु प्रशस्त चल्लि ज्वी धुकूगु सीदु । श्व उखान जितः पासा हेमराज शाक्यजुयापाखें जिं शुरू याना चवनागु उखान अनुसन्धानया खँया प्रसंगय् प्राप्त जूगु खः । हानं पासा हेमराजयात नं श्व उखान स्वर्गीय पं. तोडरानंदजु (आशामदु) यापाखें दहँ वयाचवंगु जुयाचवन । छाय्धाःसा थौयागु समाजय् श्व उखानया प्रचलन म्हो जुजुं वनाचवन । आपाःसिनं जा श्व उखान लोमंका हे छवये धुकल । प्यम्ह न्याम्ह पुलापिं मन्तयगु नुगलय् जक हे श्व उखानत घितिघिति अवस्थाय् लानाचवन । श्व उखान श्व हे खः क्वेनाखुसी बँसि तानाः ख्याये थें ला ?

न्हापायागु कालय् नं यँय, यलय्, खवपय् स्वम्ह पृथक पृथक जुजुपिसं हे राज्य यानाचवंगु जुयाचवन । अले यँदे व खवप देया सिमाना वागमती खुसिं खवपदे व यलदेया सिमाना मनोहरा खुसिं, यँदे व यलदेया सिमाना नं वागमती खुसिं हे सीदयेका तःगु जुयाचवन । स्वंगू देशय् नं नये त्वनेया धन्दा मदु, जनता फुकक सुखी, जुजुपिं फुकक शान्त । तर थथे जुया नं

सामाजिक व्यवहारं यानाः राजकाजया धुंकासा च्वापुकासां यानाः छगू देशया मेगु देशनाप बराबर ल्वापु ज्वीगु जुयाचवन । गुबलें हामो ग्वःछिया खँय्, गुबलें ख्याः बच्छि नी बच्छि थें ।

थुगु बखतय् हे छन्हु सिन्हाज्या भ्नाः यल देशय् च्वम्ह छम्ह ज्यापुदाजुया यँदेया इलाकाय् च्वम्ह छम्ह ज्यापुदाजुनाप सतुंगलं पिने लाःगु बुँइ लःधाः छधाःया खँय् ल्वापु जूगु जुयाचवन । उगु बखतय् यँदेयाम्ह जुजुया इलाकाय् हे केपूदेयागु न्हय्गु गां (बलम्बु सतुंगः, किसिपिठी, सिकरकोट आदि) दुथ्यानाचवंगु जुयाचवन । यलयाम्ह ज्यापुदाजुं धाःसा व हे सतुंगः पाखे बँ निपी प्यपी न्यानातःगु जुयाचवन ।

न्हयथ्खुनु यलयदाजुं थःगु बुँइ मंकाः धःया लः क्वपवाना थकूगु जुयाचवन तर उखुनु हे बहनी यमिदाजुं व हे मंकाः धःया लः थःगु बुँइ फवाकाः छवयातल । कन्हेखुनु यलया दाजु थःगु बुँइ वंबले लः छफुति नं मदु, फुक लः यमिदाजुया बुँइ । अले श्व हे मंकाः धःया लः छधालय् यलय् दाजु व यमिदाजुया ल्वापु जुल । यमिदाजुं यलय् दाजुयात लः बि हे मब्बु । श्व खँया फिराद यलय्दाजुं थः जुजुयाके यात । थः प्रजायात यमिदाजुं दुःख ब्यूगु श्वीका जुजुं धाल “म्वाल, छं छुं धन्दा कायेमते, अथे हे जूसा व लःधाः छधाःयागु जा छु खँ, अन च्वँक बुँ छुं हे याना बी अन च्वँक गां भूगु हे याये ।” यलयाम्ह दाजुं जुजुयाके इनाप यात- “महाराज श्व ज्वी फइगु खँ खःलाः” जुजुं वयात लिसः बिल - “अवश्य नं ज्वी, अवश्य नं यायेगु जुल । यमिं छन्त लः छधाः हे मब्बूगु जा स्वया चवनेमखु, बरू छं थथें यँ देशय् वनाः छम्ह न्ह्याम्हनाप जूसां त्वाय् चिना वा हँ ।”

सच्छिख्त पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

यलय्दाजुं जुजुया खँय् शिरोपर याना: येंदेश्य वना: छम्ह म्हस्यूम्ह पासानाप त्वाय्चिनावल । तर वया बुँइ वापी मखंगुलिं याना: साप दु:ख जुल, हानं वं जुजुं आज्ञा जूगु खँ ज्वीगु ला मज्वीगु ला धका: शंका यानाचवन ।

थुगु हे इलय् यलदेया जुजुं छगू राजनैतिक चाल म्हिता: येंदेश्य ख्वपदेश्य सन्देश छ्वत- “छगू देशं मेगु देश्य सुं मनूत वने मज्यू, व:गु खन धा:सा भारी सजाय ज्वी ।” यदेश्य व ख्वपदेश्यचर्वपिं जुजुपिं यल देया जुजुया सन्देश न्यना: छक्क जुल, अले विवश जुया: इमिसं नं थ:थ:गु देश्य नाय्खिं च्वयेकल “यल देश्य वये वने सुं मज्यू, व:गु वंगु खन धा:सा भारी सजाय ज्वी ।”

येंदे व यलदेया सिमाना दश्वी च्वभा:गुंया क्वसं क्वेना गणेद्योया लिक्कं चखुंती बखुंतीया हव:चा दुगु ल्वहँ कापिं वागमती खुसि कात्तुमतु काक्क क्वय् स्वस्वं व्वाँय् वनावचवन । थन हे आदि मञ्जुश्रीं वरदा व मोक्षदा धयागु वाण प्रहार याना: नेपा: गा:यागु ल: दुसुका छ्व:गु जुल । आ: थव हे थासय् यलदेयाम्ह जुजुं बँसि (बाँध पै) ताना: (दयेका:) ल: पनेगु धका: अक्कल पिकाल । छा्य् धा:सा जुजुं स्यू यलदेया बय्सं येंदे क्वथ्या: । अले थव क्वेनाखुसि बँसि ताना बीबले ल: लिक्कना वनी, अले हानं छक: येंदेश्य लखं तोपुया जलामय ज्वी, येंदे नष्ट भ्रष्ट ज्वी ।

यलदेयाम्ह जुजुयागु अक्कल पिज्वल । स्वंगु देश्य नं फसं थव खवर यंकल - “का यलदेया जुजुं ला क्वेनाखुसी बँसि ताना: येंदेश्य हे लखं थनिन, छाय्थें मस्यु, येंदेश्यचर्वपिनि छु गति ज्वीगु ज्वी का आ !” यलदेश्य जुजुं नाखि नं च्वयेकल- “का प्रजाभाजुपिं, क्वेनाखुसि बँसि तायेत ग्वाहालि बीमा: महाराजया हुकूम खे !” यलदेया प्रजात नं हाला जुल - “भी जुजुया गजोगु अक्कल ज्वी हला ?”

उखे, येंदेश्य नं दकभनंसिबे अप्पो हलचल जुल । जुजु व प्रजातयत् हाहाकार जुल । सकलें हाला जुल का, यलदेया जुजुं क्वेनाखुसी बँसि ताका बिल कि जकं भीगु दे गयेज्वीगु । छा्य् थें थथे याये त्यंगु ! बुभ्ने या: वने धा:सां वये वने सुं मज्यू गथे यायेगु म्वा: म्वा: सीगु जुल आ: सकलें ।

अले येंदेया जुजुं हथाय् चाया: प्रजातय्यु सभा याना: धाल - “का यलय् जुजुं क्वेनाखुसी बँसि ताइन धयागु आपालं हल्ला दु, ख: मखु, बुभ्ने याके छ्वये धा:सा अन देश्य वयेवने सुं मज्यू आ गथे यायेगु ? सुनानं यलदेश्य द्रहँवना: ख: मखु खवर बुभ्ने याना वल धा:सा त:धंगु सिरपा: बीगु जुल ।” जुजुया थव खँ न्यना छम्ह यमि दाजुं सास: थकया धाल - “महाराज, म्हिग: म्हीग तिनि छम्ह यलय् दाजुनाप जिं त्वाय् चिनागु दु, थव खँ ख: मखु जिं बुभ्ने याना वये ।” जुजुं वयात आज्ञा जुल - “का, ज्यू, चान्हे वना: फुक्क खँ बुभ्ने याना वा, छन्त सिरपा: बी ।” सकल प्रजां नं ग्याग्यां वयात धाल- “का, छं सिरपा: काये दयेमा: ।

व यमिदाजुं चान्हे यलय् ज्यापुदाजुया छँय् वना: (वहे सतुंगलय् बुँ दुम्ह) ग्याग्यां न्यन “अय् त्वाय् छिमि जुजुं क्वेनाखुसी बँसि ताकी धा:गु ख: ला थें” यलय् ज्यापुदाजु भनन छयाय्थें याना: त्वाय्यात लिस: बिल - “ख: त्वाय् छु याये जिमि जुजुं ला याकनं हे क्वेनाखुसी बँसि ताका येंदेश्य लखं थनिन । बँसि ताकेत जुजुं मालसामान फुक्क ज्वरे याये धुंकल साहा तयेगु गर्भकी तयेगु ज्वलं समेत दयेकेबी धुंकल ।

यमिदाजुं थव खँ न्यना: चांचां बिस्म्यं वना: थ: जुजुयात इनाप या: वन - “महाराज, यल जुजुं ला क्वेनाखुसी बँसि ताकेहइगु पक्का हे ख: खनी, मालसामान समेत हे फुक्कं ज्वरे याके धुंकल खनी, हानं न्ह्याथाय् नं थव हे खँया स: तायेदु -

“क्वेनाखुसी बँसि ताकिइबले ग्वाहालि वने मानि । थ: प्रजायागु थव खँ न्यना जुजुं विस्मात याना: धाल - खँ जक न्यना वया लाकी ज्या या:गु नं स्वया वया छं, फुसुलु खँ जकया नं हल्ला ज्वी यो- बँसि ताकेगु सामान हे ज्वरे या:गु ख:ला कि मखु छक: हानं बुभ्ने याना वा हँ भन् त:धंगु सिरपा: बी छंत ।”

हानं व यमिदाजुं चांचां यलदेश्य सुला:सुला: थ: त्वाय्या थाय् वया:न्यन - “त्वाय्, छिमि जुजुं बँसि ताकेत मालसामान गन दयेके बियातल व हे थासय् छक: क्यने यकि रे जित: बँसि ताकिइ धा:गु ख: लाकि मखु, अक्क जि पत्या: मजू ।’

यलय्दाजुं त्वाय्यात धाल - “आसे, छ हथाय् चाय्मते, छाय्धा:सा छ थन व:गु सिलकि छंत नं ज्वनी, जित: नं सजाय याइ, येंदेशं यलदे वये मज्यूगु खँ छं सि हे स्यू ।” थथे त्वाय्यात खँ न्यंका: यलय्दाजुं थ: जुजुयाथाय् वना: फुक्क खँ इनाप या: वन । जुजुं नं थमं ग्वसा: ग्वयागु ज्या सिद्ध जुजुं व:गु खना: थ: प्रजायात धाल- “का, छिमि त्वाय्यात मिखाय् गां चिका: सिंक:मि त्वा:, तमो त्वा: चा: हीके यकि रे ।”

यलय्दाजुं अले छँय् ल्याहाँ वया: थ: त्वाय्यात धाल- का त्वाय् मालसामान दयेकाचवंगु कारखानात ला क्यने यंके, तर छंत यमि धका: म्हसीकल कि ज्वनी, अकिं गाचवतं मिखाय् तोपुया वा ।’ यमिदाजुं लिस: बिल - ज्यू, नुं वये ।

अले यलय्दाजुं थ: त्वाय्यात सिंक:मि त्वा: व तमो त्वा: चा:हीके यंकल गन कि मद्दिक धवां धवां व त्वां त्वां याना: ज्या यानाचवंगु स:जक थवयाचवंगु दु । यमिदाजुं त्वाय्यात धाल “अहो धात्थें हे छिमि जुजुं ला क्वेनाखुसी बँसि ताकेत त:धंगु हे कारखानाय् ज्या याका तल खनीका ।”

हानं यमिदाजुं चां चां सुला: येंदेश्य थ्यंक: वना: थ: जुजुयात धा:वन -

सच्छिख्त पीस्तंगूगु स्वप पौ, बःछि पौ(पाक्षिक)

“महाराज, कारखाना हे चले याना तःगु नं स्वया वया, यलदेया जुजुं ला क्वेनाखुसी बँसि ताकिङ्गु निश्चय निश्चय नं खःगु जुयाचवन ।’ थः प्रजायागु थव खँ न्यनाः जुजुं विस्मात् यानाः भारदारतयत् धाल - “का, भारदारपिं, छिपिं थथे यलदेयाम्ह जुजुयाथाय् वनाः थथे इनाप याः हँ - क्वेनाखुसी बँसि छता ताका मबिल धाःसा धाःगु माःगु दस्तुर पुले ।”

अले येँदेया भारदारतयत्सं यलदेया जुजुयाथाय् शान्ति स्वस्ति याःवन । इमिसं जुजुयात धाल - “महाराज, क्वेनाखुसी बँसि छता ताका मबिल धाःसा छिसं उजं दयेकूगु माःगु दस्तुर पुले धयाहया बिज्याःगु दु । येँदे छता जलामय यानाः लखं थना बिज्यायेमते ।’

आः यलदेया जुजुया थमं मनय् भाः पाथे ज्वीन, दइन । अके व जुजुं भारदारतयत् धयाछ्वत - “केपूदेया सतुंगः आदि न्हय्गू गांत बिल धाःसा जक क्वेनाखुसी बँसि ताका बीमखु नत्र येँदेशय् लखं हे तोप्वीके ।”

भारदारतयत्सं थः जुजुयात लिसः कंवन । ग्यानाचवंम्ह जुजुया मन भतिचा शान्त जुल । अले जुजुं धाल - “भारदारपिं, यल जुजुयात न्हय्गू गामं चढे याये धुंकल धकाः धा हँ ।”

अले हानं भारदारत वनाः यलयाम्ह जुजुयात लिसः कन । थः कचिकं त्यागु जुयाः जुजु साप खुसि जुल छाय् धाःसा वास्तव्य जुजुं क्वेनाखुसी बँसि ताके धकाः हल्ला सम्म हे जक यानाचवंगु खः। अनंलि जुजुं थः प्रजा (व हे ज्यापु) यात सःताः धाल - “का, न्हय्गू गामं जिगु जुल, का हँ सतुंगःयागु बँसि जक छं ज्याः हँ।’ जुजुयागु थव खँ न्यना यलय् ज्यापुदाजुया मनय् खूव सुख ताल । अले वं थः जुजुया जय जय मानेयानाः सतुंगःया बँसि ज्याः वन ।

थव घटना ज्वीधुंकाः, अले स्वयंमेव यलदेया जुजुं ग्वसाः ग्वःगु खं

समाजय् उखान जुयाः प्याहाँ वल (वास्तव्य थव उखान दयेके धकाः जुजुं दयेकूगु खँ मखु) “क्वेनाखुसी बँसि तानाः ख्याये थें ला।’ केवल अनुसन्धानया साधन मगाः गुलिं जक थव उखान गुम्ह जुजुया पालय् गुगु सालय् प्याहाँ वःगु खः सीके मफया चवन, तर चवयेगु व प्रकाशनया साधन म्हो जुयाचवंगु थासय् जनताया नुगलय् हे देया इतिहास वा वंशावली परम्पराया नियमं पुस्तां पुस्ता तक नं सुरक्षित जुजुं वयाचवनीथेतुं थव उखान धयागु नं भीगु समाजय् चलन चल्लि जुया म्वा म्वा वयाचवनीगु खः । उके थव उखान प्रादुर्भाव जूगु समय, काल, आधार, व पृष्ठभूमियात भीसं सत्य भाः पा विश्वास याये माः ।

आः थथे हे तुं छगू आधारय् ऐतिहासिक पृष्ठभूमि दुगु मेमेगु उखानत नं भीथाय् यक्वं दु, गुगुकि थौं तक नं भीसं व्यवहार यानावं वयाचवन । आः उदाहरणया लागी भीसं छगू निगू उखान कया स्वये ।

(१) यलयत्तय् त्वाः (खँ) ताःहाकः थव उखान नं साप हे आजु पुलांगु उखान खः। थव उखानयागु ऐतिहासिक पृष्ठभूमि न्हाय्पंस्या गणेद्यो (कर्ण पिशाची) या स्थापना कालयागु खः धयागु सत्य सावित जूगु खनेदु । अर्थात् उगु बखतय् यलदेयाम्ह जुजुं यदेशय् ख्वपदेशय् जूगु खँ सीकेत तान्त्रिक शक्तिया प्रवल साधनय् वायुसाधन यानाः यलं येँदे वनेगु लँय् कर्ण पिशाची (थौंकन्हे न्हाय्पंस्या गणेद्यो) स्थापना याःगु जुयाचवन । अले उगु बखतय् यलधवाकां पिनेचवंगु मिर फलचाय् येँ, यल, ख्वपदेयागु मूलेँ स्वानाचवंगु जुयाचवन । थन हे फलचाय् जः हुंया लः त्वत्वं स्वंगू देयापिं मनूतय् विश्राम यानाः आपालं खँ ज्वीगु जुयाचवन । थन थथे ज्वीगु खंत फुक्क कर्ण पिशाचीयापाखें यलय् जुजुया न्हाय्पनय् थ्यनिगु जुयाचवन ।

छन्हु येँदेशय् चवंम्ह जुजुया

काय्भाजु तस्सकं विरामी जुल । थः याकःकाय् जूगुलिं जुजुं आपालं वासः याकल तर फुक्क विफल जुल । अले थव जुजुं यलदेयाम्ह साप हे स्यूम्ह सःम्ह वैद्य सःता काय्यात वासः याकेगु विचार यात । उगु बखतयागु राजनैतिक चाल बाजिं याना जुजुं थव वासः याकेगु ज्या गोप्य यानातल, अर्थात् सुयातं सीके मब्यु । तर थुखे, कर्ण पिशाचयापाखें थव गोप्यगु खँ फुक्क यल जुजुं न्हापां हे सीकातये धुंकल तथा जुजुयापाखें यलदेया प्रजात फुक्कसिनं नं । अले जब येँदेया जुजुया माहाँ वया यलयाम्ह वैद्य सःतः वल, व माहां यलधवाकां द्र्हां वयेवं हे वयात सकसिनं न्हायाथासं थथे धाल “छिमि जुजुया काय् तच्चो हँ मखु ला, छं ला जिमिथाय् वैद्य सःतः वयागु का मखुला ?’ थथे न्हायाथासं न्हायाम्हेसिगु म्हुतुं नं जुजुयागु गोप्य खँ सीकातये धुंकूगु सियाः व माहां छक्क जुल । अले वं थव खँ थः जुजुयात कंवन । अले येँदेशय् नं यलयत्तयत्सं न्हापां हे सीकाचवंगु खँया चर्चा जुल । अनंलि सकसिनं यलयत्तयत्त धाल - “यलयत्तय् ला त्वाः ताःहाकः खनी हला’ थनलि लिपा, यलयत्तय् त्वाः ताःहाकः’ धयागु खँ, उखानया रूपय् प्रचलन जुजुं वल, गुगु कि थौं तक नं भीगु समाजय् व्यवहार जुजुं हे वयाचवनतिनि ।

हानं भीथाय् सप्रमाणिक ऐतिहासिक पृष्ठभूमि दुगु मेमेगु उखानत नं यक्वं सुरक्षित जुयाचवंगु दहे दनि । आपालं सत्तिकयागु हे खँ काये धाःसा थनि ३५० दँ न्हयो यलदेशय् जुजुं जुयाचवंम्ह श्री सिद्धिनरसिंह मल्लजुं स्थापना याःगु कार्तिक मण्डल (दबू) यागु रंगमञ्चय् अथवा नाट्यशालाय् गुगु नाटक अथवा नृत्य ज्वीगु खः उकी मध्ये बाथःतय्गु खेल तसकं हे प्रसिद्ध । थव हे बाथःतय्सं म्हितीगु खेलया आधारय् नं चोलेखुदां दां खुदां भिनिदां पाय्छि, यलय्बाथः, चोले तंगु खँ मखु गा तंगुया खँ आदि ऐतिहासिक पृष्ठभूमि दुगु

उखानत प्यहाँ वःगु खनेदु ।

श्व बाथः खेलय् स्वम्ह बाथःत दु- येदेयाम्ह छम्ह, यलदेयाम्ह छम्ह, ख्वपदेयाम्ह छम्ह (ब्रम्हा, विष्णु, महेश्वरयागु रूपय् मर्त्य मण्डलय् वयाः भूत, भविष्य व वर्तमानया खँ क्यो वःपिं अथवा लोक चरित्र स्वःवःपिं अथवा थःथःगु चरित्र नं क्यो वः पिं)

छन्हु स्वम्ह बाथःत नं ल्यासे बुँइ चाः ह्युवंगु जुयाचवन । अन छम्ह मिसामचाया चोलेचात ज्वया नं च्वंगु न्यावःपिन्त मिया नं च्वंगु जुयाचवन । श्व चोलेचात खंबले बाथःतय् भिद्योपूजा न्यायेके मास्ति वलखनी । अके इमिसं व मिसा मचायाके न्यन “अय् मैचा, चोलेचिया गुलि गुलि कायेगु?” इमित लिसः बिल - “चीधीपिनि खुदां, तःधीपिनि भिन्निदां ।” अले न्हापां बाथःतय्सं खुदां बियाः चिकिधिकःम्ह चोलेचा छम्ह न्यानायंकल, भतिचा जायका इमिसं बिचाः यात कि “तःधिकः म्ह, चोलेचा हे न्यानाहये माःगु खनी ।” तर इमिके ध्यबा मदु, अक्कल धाःसा दयाचवन । अके इमिसं वनाः चोले थुवाःयात धाल- “का, स्व मैचा, न्हाचः छंत जिमिसं खुदां दां. बिया खः ला?’ मैचां ‘खः’ धकाः लिसः बिवं हानं इमिसं धाल ‘श्व चोलेचा जिमिम्ह जुल खःला?’ मैचां हानं नं ‘खः’ धकाः लिसः बीवं हानं इमिसं धाल- “आः जिमित हुं भिन्निदां वंम्ह चोलेचा माल हिं ।’ मैचां लिसः बिल- ‘मगाःगु ध्यबा गोले’ तर बाथः तय्सं हानं धाल - “छन्त न्हाचः हे जिमिसं खुदां दां वीधुन, आः श्व खुदां दां नंतु वंम्ह चिकिधिकः चाम्ह चोलेचा छंत नंतु लित बीबले चोले खुदां दां खुदां भिन्निदां पायछि जु हे जुल नि ।’ मैचा अकमके जुल, बाथःतय्सं धाःसा तःधिकःम्ह चोलेचा लुत्तुलुयाः ज्वना वन । थुबलेसंसिं हे चोले खुदां दां खुदां भिन्निदां पायिछ’ धयागु

उखानया रूपय् परिणत जुया समाजय् व्यवहार जुजुं वयाचवन । थथे हे श्व बाथःतय्गु चरित्रया आधारय् ‘चोले तंगुया खँ मखु गा तंगु या खँ’ ‘यलय्बाथः’ आदि उखानत नं ऐतिहासिक पृष्ठभूमि ज्वनाः व्यवहारय् चलन जुजुं वल ।

अभ् उगु जमानाय् गुबले कि मन्तय् व द्योतय् परस्पर वादविवाद संवाद सम्भव तायाचवन, मन्तय्सं भिद्यो आजु, अजिमा माजु, चथाद्यो आदि लानाः थःगु वशय्तये फयाचवन, थुजोगु पूर्व ऐतिहासिक कालय् हे नं थुकियागु हे पृष्ठभूमि दयाच्वंगु उखानत थौतकं भीथाय् खनेदयाच्वंगु दु । उदाहरणया लागि छगू उखान थन उल्लेख याये “क्वेना गणेद्योयात च्यापां चूमह बाहाँ फ्यायेगु ।’ आः स्वये श्व उखान गथे व्यवहार जूवल ।

उगु कालय् यलय्च्वम्ह छम्ह ज्यापुदाजुया क्वेनापाखे (चोभाः) बुँ प्यपी न्यापी दुगु जुयाचवन । छन्हु, ज्यापुदाजु थःगु बुँइ अन्न आपाः मसःगु खनाः क्वेना गणेद्योयाथाय् वनाः धाः वन । - कारे क्वेना गणेद्यो, जिगु बुँइ छकः फयानं फच्छि अन्न सयेका ब्यु, छन्त बरू प्यपां चूमह बाहांया थासय् च्यापां चूमह बाहाँ छम्ह हे फ्यानागु जुल ।

गणेद्योनं विचारयात “अहो श्वजा तसकं हे गजवगु खँ जुल । थौतक सुनानं जितः च्यापां चूमह बाहाँ फ्याः वःगु मदुनि । आः, श्व ज्यापुं जितः गजोम्ह च्यापां चूमह बाहाँ फ्याः वःगु ज्वी, स्वये हे माला’ थथे बिचाः यानाः गणेद्यवं व ज्यापुदाजुयात खुसि जुयाः लिसः बिल का म्वाल, छंगु बुँइ दकसिवे आपाः अन्न सयेका बीगु जुल यदि छं च्यापां चूमह बाहाँ हे फ्यानागु खः धयागु जूसा ।

‘हवस् खे’ धकाः ज्यापुदाजु नं खुसि जुयाः ल्याहाँ वन धाथें व सालय् व ज्यापुदाजुया बुँइ आपालं हे परिपूर्ण ज्वीक

अन्न सःगु नं जुल ।

बुरांज्या सिधय्के धुंकाः नं ज्यापुदाजुं च्यापां चूमह बाहाँ ज्वनाः मवःगु खनाः क्वेना गणेदेवं थःत आशां दद्याइन थें भाःपिल अके व देवं ज्यापुयात सः ताः धाल ‘गथे ज्यापु, छं जितः च्यापां चूमह बाहाँ फ्यानागु ला लोमन लाकि छु?’

भसंग जुया ज्यापुदाजुं लिसः बिल अय् क्वेना गणेद्यो ज्याया अलमलं वये मफुगु सम्म खः, कन्हे हे च्यापां चूमह बाहाँ ज्वनाः छथाय् बयेगु जुल ।

अले धाथें कन्हेकुन्हु, च्यापां चूमह बाहाँ छम्ह याकुप्वाल्य ब्यकुंच्यानाः ज्यापुदाजु क्वेना गणेद्योयाथाय् थ्यंकः वन । ज्यापु जक वःगु खनाः क्वेना गणेद्यवं आश्चर्य चाया वयात धाल - “अय् ज्यापु, च्यापां चूमह बाहाँ ग्वले ज्वना वयागु ?”

अले ज्यापुदाजुं तीजक याकप्वाल्यच्वंगु भ्वाथःग्वारां च्यापांचूमह कःलि (कंगालि) छम्ह क्वय् ढवया गणेद्योयात इनाप यात “का, गणेद्यो, जिं छन्त फ्यानाम्ह च्यापां चूमह बाहाँ ला श्व हे का ।”

कःलि स्वस्व क्वेना गणेद्यो धाःसा निराश जुल छायाधःसा वया विचारय् जा ज्यापुदाजुं छं छम्ह भयंकरम्ह मेम्ह हे बाहाँ ज्वना वइ धकाः च्वंगु, तर छुयाय् कःलि नं च्यापां चूमह हे जीव जुयाचवन, वं ज्यापुयात छुं धाये मफुत ।

आखिरय् ज्यापुदाजुं क्वेना गणेद्योयात चोत्यंक धौलात ॥ अले लिपा जव मेमेपिं मन्तय्सं श्व खँ सिल - समाजय् छगू उखान प्रादुर्भाव जुल “क्वेना गणेद्ययात च्यापां चूमह बाहाँ फ्यायेगु ला ।

थुगुकथं हे भीगु उखानया धुकुतिइ आपालं ऐतिहासिक पूर्व ऐतिहासिक पृष्ठभूमि दुगु उखानत यक्वं बिलिबिलि जायाच्वंगु खनेदु । मेमेगु पृष्ठभूमि दुगु उखान जा खुसि बाः वयाच्वथें आपालं हे दु ।

हलू

१. हलू पाक यानाः मसला थें तयाः नयेगु छगू नज्वलं खः । थुकियात नसा साकेत, बांलाकेत अले पथ्य जुइकेत ल्वाकछ्याइ । जा नयेगुलिइ नं हलू छ्यलावःगु दु । थव हलू छ्यानाः बुकातःगु जायात हलूजा अले म्हासुजा धकाः नं धाः । ज्वर लनावये धुकालि व बेरामियात न्हापां जा नकिइबेलय् थव हलूजा नकिइ । जाय् दइगु छुं नं गरिष्ठरूपयात पाचन जुइकेगु थव हलू खः ।

२. हलू खँवः

२.क हलू संस्कृत हरिद्रालिसे ज्वःलाः । धाये, हलू थव हरिद्रा खँवःया सन्तान खः । तर खसभासय् हरिद्रालिसे मजसे बिस्कं अले पर्यायकथं बवनेमाय्क बेसार थथे दु ।

२ख. हलूया पूर्वरूप हलुख खः । थव हे हलुख > हलू खः ।
२ग. थव याकःबाकः नियमय् नं पिदं । गथे हलुखं, हलुखय् थथे सामान्य नियमकथं पिदंगु जुल । याकःबाक नियमकथं हलुमं थथे धाइपिं नं दु । हलुखं धायेमाःथाय् हलुमं (बुले) जुयाः बालाक न्वःवानाचवंगु दु । थुकिइ हलू - हलुमं थव विशेष बवनेखं जुइ ।
२घ. थव इवलय् हलू थें 'लू' लिउवःगु छुं खँवः बवने । गथे - दलू - यखादलू । फ्यलू - थाज्याय् यनेथाय् ककाय् क्वखाय्कातःगु छगू यनेभः । भ्यलू (भैरव) - थवया छ्यला भ्यलुलं, म्वः मरु भेलू । नलू - क्वय् छ्यंगू मरुगु (आताकृति भवरि बिस्कंगु) ला । अथे हे नलूला ।

२ङ. थव हे इवलय् लिगवः लू वःकथंया थव हलूयात बवने । न्हापां थव हलू काय् चिंगु जुयाः थव हलूकाय् खः । गथे - पालुया काय् पालुकाय् जुइ । आः थी थी अवस्थान्तरं ताये धुनालिं कँयहलू बाय् कूहलू (ख्वपभासं क्वहलू) जू । अले थव हलूया मागः नापं बवनेबेलय् मागःहलूयात थयंक बवनेदइ । थव हे चूं ल्हुये धुकालि

चुंहलू नं जुइ । भूसिं स्वयेगु व छ्यलेगु थव हे चूं हलू खः ।
२च. पूर्ण वैद्यया छगू कवितां थथे धयातःगु दु - असनय् चवनाः चुहलू मिउवयाचवमह हलूबंजाः । हलू चूं बवयावयाः वया मह नं म्हासुसे । न्हापां थन वैद्यजुं धाःबेलय् तापालनिसें थव बंजाः खनिइबेलय् थव स्वयं हे थगु विज्ञापन खः । अथे हे दुर्गालालजुया कविताय् हलू खँवः छ्यलावःथाय् बवने । 'हलूचा वँय् धाःमह'स हलू थासय् थासय् वितरित जुयाचवंगु दु ।

२छ हलू खँवः छ्यला दुगु छगू धात्वाः - हलू धासेलि हानं कुतिं न्यानाः स्वयेमाः ला ? थवया तात्पर्य खँपु स्पष्ट जुये धुनालिं नं छु गथे हालाचवने माःनि ला धाइथाय् खः । हलू काष्ठ पालुलिसें दापा जुइथें चवं । उकिं थथे कुतिं न्यानाः स्वइ । म्हासुक रंग खनेवं आः व हलू धकाः याउँक स्पष्ट जू । अथे हे, खं धवाथुयाः अप्वः न्यनेकने यायेम्वाल, थथे धयातल ।

३. हलू विषमारणया ज्वलं नं खः । थुकथं थवयात बिस्कं चाकःलिं बवनेबेलय् थव नवासः पावासः निखेरं खः ।

३क सेखंज्वर क्वलाकेत मेमेगु बवतिनापं कूहलू लखय् तयाः यक्व दाय्काः त्वनिइ ।

३ख लहातय् तुतिइ उखेंथुखें सामान्य घाः जूथाय् हलूचुं हलूचिकं पानाः बिउसा थव घाः लनावनिइ ।

३ग न्हापा खसि, फैं स्यानाः थवया सँ खुकें याये धुनेवं नौ व हलू ल्वाकछ्यानाः थवया मह्य् मह्छिं बुलिइ । थुकिं वयाके छुं अस्वस्थकर दःसा नं बिखमारण यायेगु नापं पशुया पिबः बां नं लाइ ।

३घ सुं नं जन्तुं न्याइबेलय् गथे सर्प न्याइबेलय् हलू छ्यानाः निनाः थवया पावासः दय्काः वासः पायेगु विविध विधि दु ।

४. धर्म व संस्कृतिपाखे नं थुकियात बवनेथाय् दु ।

४क इहि याइबेलय् दुस्वका वायके धुनालि थव दुस्वकाय् हलुखं छिनाः म्हासुकिइ ।

४ख राजोपाध्यायपिनि बुहां तइबेलय् (व्रतबन्ध याइबेलय्) वयात हलुखय् छिनागु कय्ता लःल्हाइ । नापं वं फिइगु बुहांवसः व जनिइ नं हलुखय् छिइगु जुइ ।

४ग रुद्री याइथाय् छ्यलिइगु का(ग्वारा) नं हलुखय् छिनाः म्हासुकिइ ।

४घ श्राद्ध याइबेलय् छुचुनय् चिकं, हलू व लःलिसे थव छुचुं न्हायाः थवया ग्वःजा दलू मत बियेगु, धुं च्याकेगु याइ । ग्वःजाय् इताः तयाः चिकं तयाः मत च्याकिइ । थव पितृ अले थीथी इः पिंत धूपदीप बिइ ।

४ङ हलू छगू अशुद्धयात शुद्ध यायेगु, पवित्र यायेगु ज्वलं खः ।

सच्छिख्त पीस्वंगूगु ख्वप पौ. ब.खि पौ(पाक्षिक)

४च हलू तुयूयात म्हासुक छिइगु भूगु संस्कार संस्कृतिकथं छयलिगु छगु वस्तु खः । थथे म्हासुक छिइगु का, कापः, तुयू जाकिचुं आदिस थव हलूचुं तयाः छिइ । सिधा तइथाय् कँता आदि ज्वलं तयेथाय् हलू नं तयावः । थव थें हे रक्षाबन्धनसूत्र नं हलुखय् छिइ ।

४छ बियाछ्वइम्हेसित कन्यादान याइथाय् थथे म्हासु पर्सिं सिंकाः अले हलुखय् हे छिनातःगु इवलिचा नांगु जालिदार लं, इवलिचातपुलि नं जालिदार यानाः छ्वयेमाःगु दु ।

४ज हलूति-लः तयेगु छगः

छगः शुद्ध गवःप दइ ।

थुकियात का-खिपतं कक्कुइ

चिनाः न्हापालिपा थव गवःप

नकिनय् खाया तयेगु यानातइ ।

४भू छः पुज्यायेगु इवलय् जप

याये धयागु दु । थवया साधन

जःमू धयातःगु दु । थुकियात

आपाः यानाः रुद्राक्ष कयातःगु दु ।

थुकियात हनाः माः दय्किइ ।

बगलामुखीछःयात धाःसा कँय-हलू

गवःलाक तानाः रुद्राक्षया प्रतिककथं

म्हासुकानं माः हनाः जःमू दय्केगु

याः ।

४ज थुम्ह छःयात मत बिइबेलय् नं (

हलूचिकं)स बुलाया इताः मत बियेगु

ज्या याइ ।

४ट थुम्ह छःयात दुगुचा बलि विइथाय्

तुयूम्ह दुगुयात हलुमं बुलाः म्हासुम्ह

दुगु ज्यानाः पशुबलि बियेगु बालाः

धाइपिं नं दु ।

४ठ हलू छता छः नं खः । हलूक्यात

गनय्छः यानाः पुज्याइबेलय् थुकियात

हरिद्रागणेश धकाः धाइ ।

४ड हलू दान यायेथाय् नं वः । वृहस्पतिया ब्रीहिदान याइथाय् अथे

हे केतुया खेचरीदान याइथाय् नं हलू-दानयात ब्वनेदु ।

४ढ ब्रम्हचारी च्वनिइथाय् लासा थथे वइ - कुशया सुख् तःपा

लासा लाइ । उकिया छःने म्ह छम्हं दुगु मृगचर्म दइ । उकिया

छःने नीची यानाः थानातःगु कापःया छलासा दइ । तुयू कापः

लासा हलुखय् छिनातःगु माः । ब्रम्हचारीं फाइगु तँयुगा जुइ ।

थव हलुखं छिनातःगु हे माः । उर्णावातेन शुद्ध्यति धयातःगुलिं

थव पुलांगु जूसां छ्यलावः । अथे जूसां हलुतिं हा-हा यानाः जक

छ्यलेगु याः ।

५. त्यः मत्यः या भवलय् -

५क सगं बिइगु छ्यँय्, गुगु मनासियाया छ्यँय्वः खः, थुकिइ हलू तइमखु । तये मत्यः ।

५ख हलुमं बुलेगु नसाज्वलनय् छ्येगु थव इवलय् सगं बियेगु थाय्या छ्यँय्, छ्यँय्वलं वलिसँ घानावइगु न्या, पालु, लाभा तयाः नं हलू तयेमत्यः ।

५ग सम्हयल्य् वइगु भुति नं हलू तइमखु । अथे वलय् नं (माय्वः, मूवः कःसूवः छुकिइस नं) हलू तइमखु ।

५घ थथे मत्यःगु खं न्यानुमा

न्हयनुमा याइबेलय् थुकिइ वइगु

छ्येय्वः अथे हे म्येःगु नज्वलय्

हलू दये हे माः । थुकथं सीपिन्त

बियेगु नज्वलय् तयाः वइगुलि

थथे भिंज्याय् तयेमत्यः धकाः

धयातःगु खः धयागु सिइदत ।

५ड चतांमहिई नं हलू तइमखु । तर चउचतांमहि

छ्येमाःथाय् धाःसा तःपागु

चतांमहिनस (चतांमहि छ्ये

धुंकाः) बाकिगु जाकिचुं

ग्वाराय् हलू तयाः

चतांमहिन छपाः निपाः

छ्येगु यानावःगु दु ।

५च छःपिंत आसन तयेत

प्वतासं च्वयेगु खं वइ ।

थव न्हूजाकि, च्वकि

लखय् फवयाः गुकिइ हलुमं

बालाक बुइ । थव हे जाकि, च्वकि घतय् क्यलाया चुं हे प्वतास

> प्वताय् जुइ । थव प्वताय्या लुंचुया भावं हनिइगु दुसा मुकं

जाकिचुंयात नं प्वताय् धकाः छ्यलावःगु दु । थवयात वहःचुं

समान धकाः हनेगु नं यानावःगु दु ।

५छ प्वताय् विशेष पंचरंगी प्वताय् धयागु दु । थुकिइ मुख्यःगु

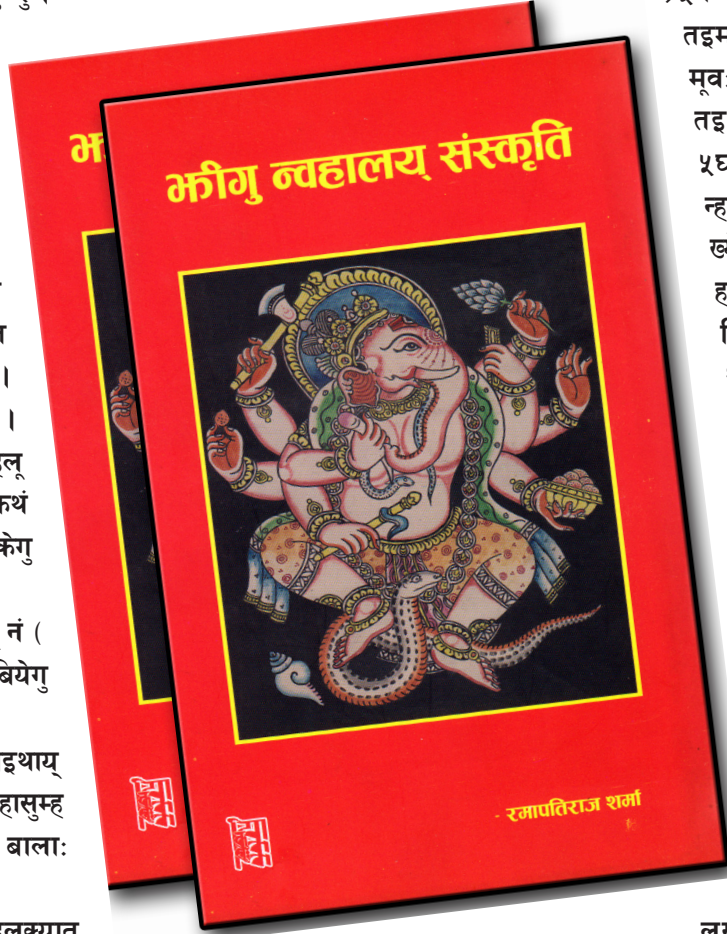
प्वताय् हलुमं छ्यानाः म्हासुष्वताय् हे खः ।

५ज गुगुं आगं परम्पराय् आगंछःयात हलू ज्यानाया आमिषज्वलं

छाये मत्यः ।

५भू बःन्हिइ हलूजा थुयाः नयेमत्यः धकाः जि म्हाय् मोहिनीं

धाःगु खः ।

हि सिबें तःधंगु घाःया दसि हे छु दु ?

पूर्ण वैद्य

जिगु पलाः पतिकं,
जिगु पतिया हि किइगु दु
गुगु जिगु घाःया दसि खः
गुगु जिगु स्याःया सही खः
हि सिबें तःधंगु घाःया मेगु दसि हे छु दु ?
स्याः सिबें तःधंगु घाःया मेगु सही हे छु दु ?
कँथं दक्कं लँ त्वपुयाः तयेधुनेवं
खः जिं कँथय् नं पलाः तया वया वाकु छिना
मनूतयगु द्वेष- इष्यां तिकि नंथाय् पतिकं बुया वयाचवंगु श्व कं
मनूतयगु स्वार्थ-अहम् वाःथाय् पतिकं
इवाम्म इवःचिनाः वयाचवंगु श्व कं
मनूया हे ल्हाःतं च्वामुगु ल्वहं, चुपि, भाला, संगीन
बम व मिसाइल जुजुं बल्लानाः वयाचवंगु कं
ब्वलासा ब्वलासाय्
ब्वलासा ब्वलासाय् हा काकां
अन्तर व्यक्तिनिसें अन्तर महादेश थ्यंकः
तिंस्वाना वयाचवंगु क
गुकी वाउँगु हःया नाम छहः तकं
चुलि जाये मफुगु कं
गुकी जन्मकाःछिं स्वांया निशान है मदुगु कं
गुकीया विषालु हा दुने दुने शंका हे मथ्यंथाय्
थ्यनाचवंगु कं
सच्छिकथं हा कयाः मौका पियाचवंगु कं
श्व ति तःधंगु ग्यानापुगु कंया जंगल हे गन दु !
मनुखं मनूया दथुइ खने मदयेक ब्यानाचवंगु
बः बः सभ्यतां संस्कृतिं भुनाः नं
मनू दुने ल्यनाचवंगु अहम् व पाशविकताया कं
औपचारिकताया चाकु सवाः दुने
धोखा, दुश्मनी, षडयन्त्र व हत्याया पु सयेकाचवंगु कं

औपचारिकताया ख्वला प्वप्वं दुहाँ वने, - ग्याग्यां जि मनू दुने
धात्थें यथार्थ अहो ! गुलि ग्यानापु -
गन मनू दुनेया कँगाः दुने दुने लुयावइ
वया अहम् व स्वार्थया क्रूरतां न्हयाः
सिनाचवंपिं विवेकत ।
मनूया चतुर भासं त्वत्वः पुया मौनताय् हे
सिनाचवंपिं सत्य
संगिनं कुचा कुचा यानाः बखुंया ला नयाचवंपिं
मनू दुनेया लाखेत
अहम् जक श्वयाचवंगु ख्युंगु अण्डरग्राउण्ड जक
स्वार्थया लसिं कय्कय्पुयातःगु आदिम गुफा जक
वं थःगु स्वार्थया लागाय् म्हछिं चिमिसँ थें
लायातःगु मुलुपाय् नं
ववं जि न्यासि वयाः थःगु हि तिकि नका,
गुलिं मुलु जिगु नुगलय् थ्यंकः तुनाचवंगु दु
छपु छपु अपमान व अस्वीकृतिया मुलु
छपु छपु इष्यां व द्वेषया विषालु मुलु
छपु छपु षडयन्त्र व धूर्तताया मुलु
ब्वलासाय् मफुगु ब्वलासा लहिनाः थः दुने
स्याःया मि ल्हवयाः ल्हवयाः वयाचवना जिं
कयौं मृत्युया सिथं सिथं
कयौं निराशया गाजलं
कयौं आत्महत्याया चवथं
तर न्हयःने न्हयःने वने बाध्य जि
श्व मुलुपाँय्या लँय्
श्व कँया लँय्
थःत लुत्तुलुयाः सां
वाकुछिनाः सां
न्हयाक्व हे मुलुं थसु

सच्छिख्त पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.खि पौ(पाक्षिक)

न्ह्याक्व हे कथं थक

तर जिं थुक्कियात न्ह्या हे बने

लिना हे वने न्ह्याक्व सां

जिगु ल्यूने नं मृत्युया कँगा: सिबे

मेगु छं मदु

मृत्यु सिबे सह याये थाकुगु

जीवनया अनर्थता सिबे मेगु छं मदु

थ: हे ग्यानापुगु मृत्यु जुया: स्वायेगु सिबे

थाकुगु मेगु छं मदु

जिं थ्व नं स्यू -

छपला: जक न्ह्य:ने नं

थन लखं इष्याया मि लायात:गु दु

छपला: जक ल्यूने नं थन

जित: मस्यूतले अन्या:या छुरिं इवा:इवा: तिया थकेफु

ला:सा जिके लाकाका:गु चुपि हे

ज्वयेका: हानं हानं जित: हे पालेफु

म्वाना वक्व पतिकं

दना वक्व पतिकं

सारा जिगु सत्य

छकुचा गनं खने दत्तले

ख्वात्तुक भ्रूठ पायेफु

तर्क तर्क ल्हायेफु

भ्रूठ हे सत्य यायेफु

सत्ययात स्याना:

जिके यक्वसिया साथ दया: नं

दक्वसिया स्वार्थ मदु

यक्वसिया भिंतुना नं

दक्वसिया भिं तुने मफु

जिके घा:या चिल्लाय् दंगु स: सिबे

स्या:या मिच्या:गु तया मि सिबे

सन्तोष व प्रस्तुतिया राग मदु

जित: गुगुकथं दासताया स्वीकृति मदु

उकिं जिगु लँ नं दक्वसिया लँ मजू

व नं हारांम्ह द्रहं थें

सुयागुं प:खा:, देग:

सुयागुं छँया मूलखा है थुनाव:गु दु

थ्व सुयागुं लँ हे जिगु लँ

कं जुया: त:मा जुयाच्वंगु दु

सर्प जुया: धस्वानाच्वंगु दु

छगू युद्धया पु जुया: त्व: पुयाच्वंगु दु ।

स्वांमाय् सुका थें

स्वतिपाँय् जुया: नं सुलाच्वंगु दु

हिन् दुने बय्चा थें पियाच्वंगु दु

उकिं जि कँथं हे मसुइक

मुलुं हे सुइक

गुगुं युद्ध हे तमज्याक न्ह्य:ने वनेमफु

गुबले वने दइ धका: पिइगु हे

गुबले कँस्वां जुयावइ धका: च्वनेगु हे

जि थम्हं हे थ:गु लँया हत्या यायेगु ख:

जि वास्तविकता ख: भावुकतां पिनेया

जि यथार्थ ख: कल्पनां पिनेया

जि छगू युद्ध ख: सह्य व शान्तिं पिनेया

ख:, थम्हं मपिना: नं अथें अथें बुया: वयाच्वंगु कं थें

गुलि शत्रुताया नोक्सान ह्वनेमा: जि

थम्हं मबवना: नं गुलि युद्ध ल्वाये हे मा: जिं

छगू सबल ढाल प्रमाणित जुया: ढाल !

गुगु घा: ख्वं ख: जिगु

तक्मार्थें नुग:पाय् घाना: न्ह्य:ने वनेगु

अतिक्रमणया हूल जंगल ह्व:खना कं न्ह्या

जिगु स्या:या हिइ चेतनाया रंग जाया: वयाच्वंगु दु अनुभवया गा:

माथना: वयाच्वंगु दु

प्रत्येक घा: ज्वालामुखिया एवं तज्याना:

वां खानाच्वगु प्वा: ख:

गनं हिइसे च्वंगु चेतनाया मित्या:

पिहां वयाच्वनी, पिहां वयाच्वनी

गुगु स्या:या लाभा ख:

व हे विद्रोहया मि ख:

त्व: पुया त्व: पुइ मफयेक

ह्वानां ह्वाये मफयेक

यथार्थ बस्वाये हइगु

सत्य उला बिइगु ।

(चकना २:२:११०३ १२१-१२६)

मोहनी व भीगु पहः

आशाकुमार चिकंबञ्जार

वाउँगु लप्ते तुयु बजी हाकुमुस्या क्या मज्जा
पालु, छ्वयला द्यने दया, ब्वया बाना भन बांला

चवनययाता बास जि नं मरु रे दैव
जि नुगः खुलुलुलु छवल रे ॥

वागुजी क्व छु व सेलिं मनूया मनर्यँ मोहनीया खापा
चाली । नपां मोहनी नखाया नितिं मःकाथया ज्वहः याई ।
छगूकाथं मोहनीया ग्वसःग्वइपुं फुक्क नेपःमि पुं ग्वसाखलः हे
मखु धाय फँ मखु । उकिं नेवः तयूता भवय नकयगुलि सुनं हे
फँमखु धाई । उलिजक मखु भवयं ज्वलं नपां संस्कार व संस्कृतिया
थःगुहे पहः दःपुं स्वनिगःया नेवःतयूगु म्हासिइका हलिमय नां
चवंगु दः ।

मोहनीया नायखिं चवयकिपुं गाईत थौ कन्हँ वयकपुं
दःसां मालश्री या धुन न्यंकः मभाय धुंकल । मखुसा जि मस्तबलय
भोलाछँ पाजु पिन्थाय च्वडः च्वडा बलय गाईतयसं मालश्री
न्यंकः दशमी ग्वाकःवैगु । अलय अजिं अमिता ताकंता घासा तयो
दशमी बलय ब्व बिइगु अः कः नं मवय धुंकल ।

मालश्री लोकलय खः । श्व करुण व श्रृङ्गार रसप्रधान
गु म्यँ खः । श्व लय सदावहार न्ह्याब्ले मोहनीया इलय उलिहे
ल्याम्हो ल्यासे जुयो न्याकुं चः वई । तःफ्वः स्वं थें ग्वाली ल्हाडः
था स्वःवै । अलय सारङ्गीनपां दुःख सुखया खँ न्यंकः वै ।

मोहनीनखा थ्येकः वल, छँ छुंहे दःगु मखुनी
मचात चियाँ मियाँ छवल रे दैव,
जि नुगः खुलुलुलु छवल रे ॥

नययाता नसा मरु, तिययाता तिसा मरु

धात्थे भूमिसुधार वय हँ 'बुथु पाचु छँ सुचु' धायो
बुथुपिन्ता हिंडा जाकी पुलय् मःबलय् हिमाजक ल्यनिगुलिं हिमा
माही छुडः नैगु खँ नं न्यडा, मखाडा । अजगु इलम मोहनी
नखा दशा ज्वड वैगु हे जुल । उकिं खयतयसं नं धाइगु चलन दः
'आयो दशँ ढोल बजाई, गयो दशँ ऋण बोकाई' दक । धात्थे
मोहनी धिमाय् थाडः वै वानिबलय साहं क्यंकः वानिगुलिं काँथु
प्वः स्वयो जक क्वँ घुत्युं धःसां समाजया दरं धेबा त्याडः जूसां
मोहनी भ्र भ्रः धाय्किगु हे जुल । अलय् धाई- 'खाचाय् ला
नेक्व नेक्व - मेंया ला यक्व यक्व' ।

माल श्रीया धुन नपां साराङ्गी कियो दुस्वः वैगु मोहनी
नपां मचातयसं भूतिमा ब्वयुकः नं चवयकी । मनूया सभ्यताया
छगू उपलब्धी भूतिमा नं खः धाय्छि । भूतिमा दय्किबलय्
भतांकछि, त्वाकछि तयो तिकय् धुडानिं वहे भूतिमाखय् भ्याखीं
छुडः ब्वयकी बलय् गखय् ब्वाता धाय्गु सिइकः छवपय (चांगुई
ला कां गुईला) उत्तर-दक्षिण पाखय् ब्वाता धायो बकुला न्वकः
उथिंग्यंकःब्वय्के सःपिसं जब भूतिमा ब्वयकःआनन्द काय् फँ ।
अलय् आकासय् ब्वइगु भूतिमा क्यंकिगु नं छगू काथया संघर्षया
पर्याय खः । फुक्क नपां ल्वाडः त्याकय् फःम्हा सिता मण्डलीचा
धायो पदवी नं बिय्गु धाई । उकिता का नं मायजां जःगु
जुयमः । गुगु मायजाया लागिं खँची, थौकन्हे चीम चुं आदि में
जा खय ल्वाकः छ्याडः का खय् पियो गांक लतै खय तुलः
भूतिमा खय् चिडः ब्वयकी । भूतिमाया पहः मय मय याःसा
थाभ्याखीं सियगु, चक्रघुम नःसा क्वभ्याखीं सियगु नं भूतिमाया
पारखी तयसं जक सिइके फँ ।

बुहापाकापिसं धायो तःकाथं भूतिमा ब्वयकलकिं व वई
मखु । वं इन्द्रता खबर थ्यंकी अलय मोहनी मवयकं भूतिमा
ब्वय्किपिन्ता न्हपा सापामाहँनं ज्वडः कार्वाही नं याई । थथे
धाय् बलय् वा बुई नाः तयमः गुलि व मवैबलय् वा म्हवचा सैगु
धायगु खायँ गुली वैज्ञानिकता दः अध्ययन याड स्वयमः ।

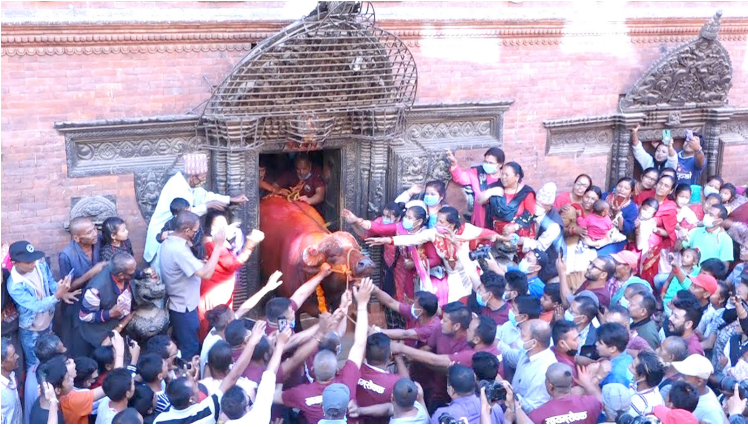
अथेहे प्यं चुलय्गु नं थुगु इलय् याई । श्व सकिमा पुन्ही
तक न्ह्याकी । थुगु इलय् धर्ती छक त्वःतय् मःधाई । मचात
जक मखु तःहिपुं नं थुगु इलय् प्यंचुलय्गु याई । अलय् नेवः
संस्कारय् श्व धःसा म्हवँ जक खानय् दः । गनां वन्दासु व गनां

सच्छिव पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

नालुया तःपुगु खिपः दय्क वलागु सिमाय् व पँया प्यं चुलय्गु थाय् दय्क प्यंखिप प्यडः प्यंचुलय्गु याई ।

न्हँगु पेचा व चाभालाः मोहनीया मालश्री धुन न्ह्याब्ले न्योसां न्हँगु थें च्वनिगु थें, नलास्वं नलि जुयो न्हँ जुयो वथें न्हँगु पाँचा खुसी वाडः कायो ह्यो उकिता न्हँगु चा भाला व उकिता दिकय्ता न्हँगु वन्दा सुया पेचा तयो नला स्वानी । अलय् त्यछो, लाजा न्हँगु मतःसा बुयो मबैगु हे जुल । न्हँगु थापेंचा, केरामाया लप्तेक्वचाखय् ला पार्यँचा तयो उकी श्वें तयो तैगुलिं मनूया आदिम युगया कृषि, दुङ्गोयुगं सिकारी युगया खाँ लुमांक बिङ्गु खाँ न्हपा हे च्वयागु जुल । उकीं मोहनी गुलि पुलां अलय् प्राचीनतां कःघाडः च्वंगु दः धायगु सियदः ।

अथेहे न्हँगु पालुमा नपांया चुलिपालु, न्हँगु जायो वगु तूमा, ह्यो पूजा याङ्गु, अलय् थी थी मेसिनत पुजा याङ्गु लिं बुलुहँ कृषि औजार नपां उद्योगया विकास जगु नपां स्वाडः स्वयगु खःसा श्व लसताया नखा नपां सभ्यताया त्वाथ ग गं न्हँगु युगय् पला तः बलय्या छगू ल्वहँ चिंकाथं ताँ तां भन न्हँगु याडः हःगु थें ताय्के फै ।

पौराणिक कथन काथं धायगु खःसा मिसातयसं जक स्याय फँगु वरदान कायो तःम्हा महिषासुरता सम्पूर्ण द्योया शक्ति कायो च्वंम्हा दुर्गा, अथे धाय् हिंच्यापा लाहा दःम्हा भगवती स्याडः लोक उद्धार यागु खाँ हनय् तय् है । उकीं नला स्वानिगु कौलाश्व प्रतिपदा निसें छसिकाथं ब्रम्हाया शक्ति व्यूम्हा ब्रम्हायणी, महेश्वर (माहाद्यो) या शक्ति कःम्हा महेश्वरी, कुमारया शक्ति कःम्हा कुमारी, बिष्णु या शक्ति कःम्हा बिष्णुबी (भद्रकाली), बराहया शक्ति कःम्हा बाराही, इन्द्रया शक्ति कःम्हा इन्द्रायणी, महाकाली, महालक्ष्मी व त्रिपुरसुन्दरीया दर्शन याडः नवरात वानिगु चलन अःतक नं दःनि । सुथाय् छसिकाथं ब्रम्हायणी खुसी माहेश्वरी घाट, भिसिंख्यलय्या घाट गना सिपाडोल निसेंः बः वगु नाःया संगमस्थल खः, अलय् चुपिघाट, मंगल तिर्थ, तः पुखु,

कासन खुसी, कमल विनायक यातु बारे व खोहे हनुमान घाटय् वाडः ख्वःस्य वानिगु बहनी च्वय् न्हिथाडागु पीथय् वाडः मता ब्यू वानिगु चलन दः । उकिता स्वंतकि ताँ वानय्गु नं धाई । । थुगु इलय् न्हँ बाजा पिंदापुं न्हँगु पुस्ताया बाजा खलः तय्ता अभ्यास याय्गु काथं नं थुगु चलन तस्कं बांला । थुगुइलय् बाँसुरी, पछिमायँ, धिमे, धाँ, नपां थी थी बाजा पुचःत थमनं सयागु बाजा ज्वडः त्वालया मनूत मुंकः द्यो भक्ति यो वानिगु चलन दः ।

समाज विकास क्रमया भूवलय् काडःतकगु थजगु किम्बदन्ती दुनय् दुवालःस्वय् बलय् भगवतीया हिंच्याया लाहा दःगु असम्भव वा थौ या मनूया पहः स्वयबलय् विश्वास याय् मछिं । अलय् व फुक्क द्योयाता जिम्मा कुबिङ्कः मनयाता शान्त याय्गु खःसा धाय्गु छुँ हे थाय मरु । अलय् न्ह्याब्ले जिज्ञासाया चतमं जासांकाथें मनय् खाँ वाय्क च्वनिगु मनं धात्थेंगु खाँ लुङ्केता हथाय् चायो जुई । हिलमालः जुई । वहे काथं बहुमुखी व्यक्तित्व धःथें व फुक्क द्यो याय्के दःगु शस्त्र अस्त्रया विद्यां जाय्कः पारंगत जुङ्क वम्हा छम्हा स्यल्लाम्हा देवी धःसा मपाइला ? छिंनं थःगु तर्क तय्फः । अलय् भगवतीया लाहातय ज्वडः तः गु

शस्त्र-अस्त्रया ज्वसां नं श्व खाँ सिङ्के फः । अलय् थौतक नं हिस्याडः कमजोर नारीया खाँ ल्हाडः जुङ्गु समाजता नारी शक्ति व नारी शिक्षाया खाँ व महत्वया शिक्षा बियो वगु काथं थुङ्के मः । म्हेगःसती छ्वय्गुतक अत्याचारया पःखलं ल्हाक च्वंपुं नारीया उत्थान नपां लैङ्गिक विभेदया छगू स्यल्लागु विद्रोह काथं नं दुर्गा भवानीया प्रतीकता काय् फः ।

मेगु धापु काथं भगवान श्री रामं रावणता स्याडः त्याकगु विजया दशमीया किम्बदन्ती हछ्याडः नं सत्य बुइ मखु असत्य त्याइ मखु धाय्गु शिक्षा नं थुगु दशमिं बियोच्वंगु दः।

अथेहे सिम्रोनगढं थम्हा इष्ट देवता तलेजु भवानी ज्वडः विसे वम्हा हरिसिंह देब नेपःया पूर्व पाखय्या जङ्गल जुयो व बलय् जङ्गलय बास जुयो नपां पित्यासेलीं तलेजु भवानीनपां छुयाय् गथे याय् धायो सल्लाह यात । उब्ले पूर्व पाखय् वाडःछु ध्वतुला वाता ज्वडः हयो जिता बली बियो नः धः बलय् 'अर्ना में' नपालाडःवहे में ज्वडः ह्यो बली बियो में या ला नःगु किम्बदन्ती काथं थौ तक नं तलेजुई कोटय् में पालः हिम्हकः जात्रा डाय्कीगु चलन नं न्ह्याकः च्वना हे तिनि । अलय् तलेजु भवानीया शक्ति तरबार लःल्हाडः, शक्ति लःल्हाडः कायगु काथं नं थौ तक नं शासक पिन्ता तर्व (तरवार) लःल्हाडः शक्ति सुयाकय् धाय्गु काथं थुगु चलन जाय्क डाय्कः च्वंगु दःनि । उकीं लुँ धवाखाया च्वय गजु कुङ्कः तरवारया चिं शक्तिया चिं काथं तयो तःगु

सच्छिव पीस्तंगुग स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

भीसं खांक्यु फै । थुम्हा तलेजु भवानी प्याहाँ विज्याक : तुइम्हा सर्लां गय्कः पायँ न्ह्याकीगु चलनं नं अःतक नं शक्ति सुयाक्यु दःलय् धाय्गु जनताता क्यनय्गु काथं याडः तःगु यात्रा जात्राजक डाल वयो च्वंगु दः ।

ख्वपया मू जात्रा वा द्यो काथं नवदुर्गा गणता नं कायो च्वंगु दः । उगु नवदुर्गा नं तलेजु नपां स्वापु तयो हे ज्या सानी । वहे नवदुर्गाया द्यो छँ गाथामगः चहे निसें खँ मँ लहिडः तै । वहे खँ मँ अष्टमी खुनुं ब्रम्हायणी थ्येकः खँ मँ ब्वाकिगु जात्रा काथं द्रलं द्र मनूतयगु हुलय् थ्वँ ऐला त्वंकः महिषासुरया प्रतीक काथं ब्रम्हायणी ख्यलय् थ्यंक चान्हयँ नवदुर्गा गणं स्याड्गु चलन अः नं दः नि । उम्हा खँमँया ला सुकुला खाडः गुगं थें छ्वय्कः कुं थांसा छँ अशुभ मजुइगु विश्वास अजनं ल्यं दः नि ।

थ्व छगू आत्मसंतुष्टी या खॉ नं जुयफः । गुकिं मनूया मन बल्लाक बिई । अलय् बोक्सीं थिय मफैगु धःसां थ्व छगू आत्म सन्तुष्टि व अन्धविश्वास डालय् मते धाय्गु छगू सारगर्भित खॉ काथं कायमः ।

न्ह्याकातं स्वसां मोहनी नखा छगू तहांगु नखा काथं हिन्दु धर्मावलम्बी पिसं डाय्कः वयो च्वंगु दः । नपां मेमेगु धर्म याय् पिसं नं हिन्दुत नपां डाय्क वयो च्वंगु दः । थुगु नखाया विशेषता काथं ह्योगु सिन्हं, ह्योगु कोखा, नपां ह्योगु सिन्हंया च्वय् हाकुगु मोहनी नं खः। छुं नं बाहां स्याई बलय् सलीखय् मोहनी फैगु नं नेवः तय्गु छगू विशेषता खः । छगःसलिखय् इत नपां चिकं तयो छगः सलिखय् चिकं बुलः मेगु सली छगः भपुयो चिकं व इत दःगु सलिखय् च्याकः तःगु सुकुन्दां मि सालः इतः च्याकः चिकं बुलः तःगु सली क्वपुयो मोहनी फै । वहे मोहनी गुलिफला धाय्गु काथं न भाग्य व दुर्भाग्यया खॉ क्वःछियगु चलन नं दः । वहे मोहनी सिन्कां तियो सालःम्हवसतय् तिकीगु चलन अलय थाकालीं छसिकाथं धुकुती सःगु नला स्वं नपां (तुलवाला) ह्योगु कोखा तयो सिन्हं व मोहनी तिकः सुवः बिइगु चलन अः नं

दः नि । थुकीं सिय दः फुक्क परिवार मुडः थाकालीं सुव बियो नपां च्वडः भवय नैगु थ्व मोहनी नखा ।

मोहनीबलय् स्याम्हा बाहांया स्यू तयो स्यूका भ्वँ नं नय्गु या । नपां भ्वँ मनसां स्यू धःसा थाकालीपिन्ता स्वंबव तयो बिय यंकय्गु चलन दः । व नपां थःगुरु (दाफा, भजन, देवी, भैल प्याखंया) पिन्ता नं स्वंबव बिय यंकिगुलिं मोहनी नखा छगू थाकाली व गुरुता हानय्गु छगू नखा नं खः । थुगु इलय् र्वंगः, हायँ, दुगु स्याडः स्यूका भ्वँ नय्गु याई । मँ याय् धःसा स्यू कायो नै मखु । कुछि भ्वँ खुनुं स्याइम्हा मँ याता धःसा छेगु तुकिगु नं चलन दः ।

स्यूकाथं दुगुया स्यू च्यागः गनां गुगः थै । व छसिकाथं जःपागु डःख, देपागु डःख, उकी मिखा नं दै, अलय् जःपागु न्ह्यप, देपागु न्ह्यप, अलय् थुनाचा, मँच, अलय जःपागु वाकः देपागु वाकः अलय् छुपें स्यू काथं दय्की । थ्व स्यू मिसातयसं नय मज्यू धायो तःगुलिं नं छगू लिड्गु भेदया खॉ ल्यं दःनि । अलय खा व हायँया कपःव छुपें गनां तुति वा पापु नं स्यूकाथं लः ल्हाई ।

अष्टमी खुनुं कुछि कुछि बजी तयो केरामाया लप्तेख्यु तयो नैगु चलनं नं थ्व नखां प्राचीनताया खॉ क्यं । गुगु इलय् धातुया विकास मजुवलय मनूया विचः बाये तयो मनसं छुं वस्तुख्यु तयो नयमःगु धाय्गु वसेलिं केरामाया लप्ते बा पा याता छ्यःगु ख धाय्फः ।

नवमि खुनुं धुकुती पुजा याडः नलास्वां मुलः धुकुती खा बली बियो थापना यागु थापेंचाय्गु थ्वँ त्वडः लापायँचा छुयो सम्हय नैगुलिं नं धुकुती उब्ले प्वक, ला, स्वथाडः ल्यंकः तय् फैगु काथंया अभ्यास न्ह्याकगु जुयमः । थुगु इलय् मिसातयसं तां पुजा नं याई । अलय तामय् देपाय् मिखुंचा स्याई । उब्ले थाज्या थाइपिन्ता थू व आखः ब्वनिपिन्ता साफू नं लः ल्हाई । थ्व देपाय् नपां तै । थथे थःगु उद्योगता नं सम्मान याइगु चलन मोहनीया मेगु विशेषता नं खः ।

दशमी खुनुं स्वं क्वकायो, नलास्वं छुयो ब्रम्हायणी वानिगु चलन दः । थ्व मोहनी या लिपांगु दिन खः । सातिखुनुं एकादशी खुनुं निसें थःथिति पिन्थाय् भ्वँ वानय्गु वा भ्वँ सःतय्गु याई थः स्वाडः तय्गु का खुल्लाय् छक मोहनी व बिस्का भ्वँ मनकसिं मगा । थुगु इलय थःथितिपिन्ता भ्वछि भ्वछि भ्वय नक्यु मः थ्व नं छगू मेगु विशेषता खः । थपुं काय् म्हयाय् पुं थःपिसं म्हासिइकेगु काथं थुगु भ्वँया महत्व नं दः । गुकीं तापाडः च्वंपुं थःथितिपिन्ता भ्वँ खं सत्तिक विई । नेवः संस्कारय् दक्षिणा वियगु चलन मरु । अथेनं अः बलुहुँ नेवः संस्कारय् नं थुगु चलन द्रहँ वगु खानय् दयो वल ।

ख्वप नगरपालिकाया ज्या भवः त

दक्षिण कोरियाया चेओरेन नगरप्रमुख जु ख्वपय

असोज १३ गते

नगरपालिकाया लागि प्रमुख, उपप्रमुख नपां सकलें दुजः पुं नेपाल मजदुर किसान पार्टीया फुक्क त्यागु खाँ काडः दिसे जनताया सेवा हे थुगु पार्टीया मू तातुना खः धायो दिसे वयकलं उच्च शिक्षा अध्ययन, वैदेशिक रोजगारीया इवलय अपलं नेपःमिपुं कोरिया थंगु खाँ कुल दिसे ख्वप नगरपालिका थःगु हे तुतिख्य दानयगु कुतः याडः च्वंगु खाँ काडः दिल ।

ख्वप नगरपालिकां थानाया मूर्त अमूर्त सम्पदात ल्यंकः म्वाकः तयूता हृदाय तयो ज्या साडः वगु खाँ ब्याकसे वयकलं विदेशी पर्यटकपिन्के नगर प्रवेश शुल्क कायो वयागु खाँ नं काडः दिल ।

दक्षिण कोरियाया नगर प्रमुख लि ह्यू जोडः

जुं थी थी संस्कृति जःगु सांस्कृतिक नगरी ख्वप दे चाहिल्य दःगुलिं थः व थःगु पुचः तस्कं लयतायागु खाँ नपां ख्वपया हस्तकला तस्कं बांलागु थुगु हस्तकला कोरियां नं सय्केगु मति दःगु खाँ ब्याकसे ख्वप नगरपालिकां सांस्कृतिक सम्पदा ल्यंकः म्वाकः तयगु ज्या यात । च्वछायो दिसे प्रमुख जो जुं कोरिया व ख्वपया दशवी सांस्कृतिक कालबिल यायगु मति दःगु नपां कोरियाली एकीकरणया चासो तयो द्यूगुलीं सुभाय देछायो दिल ।

नेगू नगर प्रमुख या दशवी जूगु उगु ज्या इवः सं दक्षिण कोरियाया चोओरेन नगरपालिकाया उप प्रमुख वाड नपां लि हे जो, लि इन सि ओड, लिमताइ सियोक, डा. याड नपांया भःगु खः । वयकपिनि दशवी उपहार कालबिल नं जुल ।

ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं नेपाल चाह्यू भःम्हा दक्षिण कोरियाया चेओरेन नगरपालिका प्रमुख लि ह्यू जोड जु याता खादा व तका तपुली पुइकः, पुतुम्हिच्चा बियो वयकया पुचः नपांता लसकुस याडः दिल ।

वयकलं ख्वपया ऐतिहासिक व सांस्कृतिक पक्षया खाँ नेपःदे उत्तर व दक्षिण कोरिया एकीकरणया पक्ष दःगु नपां कोरियाली जनताया भिंजुयमः धायो दिसे ख्वप दे नेपः या दकलय चिच्चाक्वगु नगर जूसां सांस्कृतिक पुरातात्विक महत्वं जःगु नगर खः थुगु नगरं शिक्षा, स्वास्थ्य, सम्पदा ल्यंकः म्वाकः तयगुलि ब्वस्यलागु ज्या याडः च्वंगु खाँ काडः दिल ।

२०७४ व २०७९ ख्य जुगु स्थानीय निर्वाचनय ख्वप

ज्या इवः क्वचाल

असोज १५ गते

ख्वप नगरपालिकाया ग्वसालय जुगु सामुदायक व संस्थागत ब्वनयकुथिया शिक्षक-शिक्षिका पिन्ता आधारभूत कासा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम क्वचाय्क दसिपौ नं लः ल्हाडः दिसे वागमती प्रदेशया सांसद मा. सुरेन्द्र राज गोसाई ।

अन्तर्राष्ट्रिय जेष्ठ नागरिक दिवसया ज्या इवः

असोज १५ गते

वैस वालिसें जिवं मफैगु, लाहातुति स्याइगु जालय् स्याइगु थजगु ल्वचं कैगुलिं खवप नगरपालिकां नगरबासीपिनिगु स्वास्थ्यता स्वयो थाय् थासय् ब्यायाम स्थल दय्कः वयागु खौं ब्याकसे वयकलं नेमकिपाया आह्वानय् जूगु म्हवें हक सुरक्षा आन्दोलन, भर्पाइ आन्दोलन, बालील्यगु आन्दोलनय् ब्वतिकपुं न्ह्यलुवापिन्ता हनाबना यासे किसान तय्गु म्हवें हक व गुथि जग्गा रैतानीया हक न्ह्यलुवा कार्यकर्तापिसं यागु संघर्षया

अन्तर्राष्ट्रिय जेष्ठ नागरिकदिवसया लसताय् खवप नगरपालिकां खवप नगरया हिगुं तुं वडाया हिम्हा हिम्हा जेष्ठ नागरिक पुं मुंकः नेपाल मजदुर किसान पार्टीया नायो भाजु नारायण मान बिजुक्छें (रोहित) जुं दोसल्लां डय्कः स्वमः क्वखायक हानय् ज्या याडः दिल ।

ज्या इवः सं वयकलं थाकालिपुं जेष्ठ नागरिक पिनिगु भिं उसाय्या कामना यासे वयकपिन्ता नं छप्पाछधियाडः सामाजिक ज्या इवःसं हछ्याय् फःसा समाजता भिं जुइगु खौं ब्याकसे थौं कन्हे परिवार व समाजं बुहाबुहीपिन्ता हेला याडः तापाक्कतय्गु यागुलिं चिन्ता प्वकसे थाकालीपुं जेष्ठ नागरिक पिसं थःगु जीवन कालय् सयकः थुइकगु ज्ञान, सीप, व अनुभवं न्हँगु पुस्ताता बांलागु लाँपु क्यनि धायोदिल ।

नायो भाजु बिजुक्छें जुं स्वास्थ्य (थःगु जिउ) नसा, त्वसा, जीवन शैली इलय् हे स्वास्थ्य उपचार सुचुकुचुं नं जेष्ठ नागरिकपिनिगु आयु ता हाइ धायोदिल ।

खवप नगरपालिकां मथाहे आदर निकेतन सेवा न्ह्याकिगु विश्वास प्वकसे स्थानीय जनप्रतिनिधिपिसं नगर दुनय्यं चवंपु जेष्ठ नागरिकपिनिगु ल्या पिब्वसे मःगु सेवा सुविधा बियो गवाहाली याय्मः धायोदिल ।

खवप नगरपालिकाया प्रमुख नपां सभाया नायो सुनिल प्रजापति जुं थाकालिपुं जेष्ठ नागरिक समाजया आदर्श पात्र खः वयकपिन्ता हनाबना याय्गु सकल सिया कर्तव्य खः धायोदिसे

लिचव खः धायो दिल ।

उप प्रमुख रजनी जोशी खवप नगरपालिका वडा नं. ६ खँचाय् जेष्ठ नागरिक पिन्ता आदर निकेतन चाय्केता मः काथं कुतः याडः चवंगु खवपया कला संस्कृति, नखाचखा न्हँगु पुस्ताता काँकां लः ल्हाय्गु ज्या यापुं जेष्ठ नागरिकपिन्ता सम्मान याय्मः धायो दिल ।

खवप नगरपालिकाया प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वसन्त भट्टराई जुं ल्यासे ल्याम्होपुं विदेशय् वांसेलिं जेष्ठ नागरिकपुं याकचा जूगु खौं ब्याकसे वयकपिनिगु हकहितया लागिं थव दिवसं गवाहाली याइ धायो दिल ।

अथेहे कार्यपालिकाया दुजः रोशन मैयाँ सुवाल खवप नगरय् सामाजिक सुरक्षा भत्ता काइपुं ४९२४ म्हा दःगु खौं काडः दिसे वयकपुं इज्जतपूर्ण काथं म्वाय दय्मः धायोदिल ।

खवप अस्पतालया निमित्त डाइरेक्टर डा. मजेश प्रताप मल्ल जुं बैस वालिसें वइगु ल्वय व उकीं याइगु जोखिमया खौं थुइकः वयकपिन्ता मानसिक स्वास्थ्य बांलाक तयगुलि परिवारं बिचः याय्मः धायो दिल ।

ज्या इवः सं वडा नं. ९ या वडाध्यक्ष रविन्द्र ज्याख्वं अन्तर्राष्ट्रिय जेष्ठ नागरिक दिवस डाय्कागुया तातुना काडः दिल ।

हानज्या यापुं जेष्ठ नागरिकपिन्ता खवप नगरपालिकापाखं नाः क्वाकय्गु इलेक्ट्रिक जग, सिसाफल व बिस्कुट नं उपहार काथं ब्यगु दः ।

नियमित सुचुकुचु ज्या इवः

असोज १५ गते

खवप नगरपालिकाया गवसालय खवप नगरपालिका वडा नं. ५ भेलुखेलया तरकारी बजारय् थौं सुचुकुचु ज्या इवः जुगु जुल । खवप नगरपालिकाया जनप्रतिनिधि कर्मचारी व आना थिइकया ब्वनय्कुथिया शिक्षक व ब्वनामिपुं मुडः तरकारी बजार व उकिया क्वे च्वंगु ख्यलय् सुचुकुचु यागु खः ।

उगु ज्या इवः सं खवप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं मोहनी नखा हज्याडः वसेलिं खवपया थी थी पिठय् सुचुकुचु ज्या इवः न्ह्याकगु खाँ लिसें सुचुकुचु मानव सभ्यताया चिं खः धायोदिल ।

नगर सफा जूसा जक आना च्वनिपुं नागरिकपुं गथे च्वं धायगु सिय दैगु खाँ ब्याकसे वयकलं नागरिकपिन्ता सुचुकुचु याय् मः धायगु भावना ब्वलांकयता नगरपालिकां बःछिया छक सुचुकुचु ज्या इवः हज्यागु खः धायोदिल ।

उपप्रमुख रजनी जोशी सुचुकुचुया ज्या इवः खय् भःपुं सकलसिता सुभाय देछायो दिसे न्हँगु पुस्ताता नं थजगु ज्याखय् दुथ्याकय्गु मतिं थी थी ज्या इवः याडः वयागु नपां नगरबासीपनिगु ग्वाहाली हे थौं या गौरवपूर्ण इतिहास च्वय् फयागु खाँ ब्याकसे

नगरपालिकाया छगू छगू ज्याखय् सकलसिया ग्वाहाली दैगु आशा याडः दिल ।

वडा नं. ५ या वडाध्यक्ष योगेन्द्रमान बिजुक्छें जुं असोज १६ गते निसें कृषिमेला जुइगुलिं सकलें स्वः भायूता इनाप याडः दिल । ज्या इवः सं वडा नं. २ या दुजः मञ्जु मैयाँ लाखां नं न्वचु तयो द्यगु खः ।

कृषि बजार प्रवर्द्धन

असोज १६

खवप नगरपालिकाया उप प्रमुख रजनी जोशी हनय्वयो च्वंगु मोहनी नखा स्वन्ति नखाया लसताय खवप नगरपालिका वडा नं ५ भेलुखेलय् कृषि बजार प्रवर्द्धन आयोजना खवप नगरपालिकाया गवसालय् जूगु खाँ नपां खवपय्या ताजा तरकारी खवपय् हे दांकः मियगु थाय् दयकेगु काथं थुगु बजार चाय्कागु खाँ काडः दिल ।

किसान तय्सं विषादी मतःसिं तरकारी सय्के मःगु खाँ नपां ताजा तरकारी नय् दैगु काथं खवप नगरपालिकां कौसी खेती व नेपाली सः दयेकगु तालिम बियो वयागु खाँ नपां वयकलं तरकारीखय् खवप दे आत्मनिर्भर याय्ता कृषकतय्ता च्वछायो वयागु खाँ नं काडः दिल ।

वडा नं. ७ या वडाध्यक्ष उकेश कवां नं तरकारी विचौलिया तय्सं किसानतय्ता स्याडः च्वंगु खाँ नपां किसान तय्सं सयकगु अन्न तरकारी अःपुक मियगु थाय् काथं थुगु तरकारी बजार दयकगु खाँ ब्याकः दिल ।

अथेहे कृषि समितिया कजि नपां ३ नं वडाया वडाध्यक्ष राजकृष्ण गोरं तरकारी बजार चाय्कसेलिं कृषक व लघु उद्यमीतय्गु मन हवइगु खाँ नपां थुगु बजारय् किसान तय्सं सयकगु तरकारी व खाद्यान्न बजारीकरणय् बांलागु ज्या याइ धायो दिल ।

उगु ज्या इवःसं वडा नं. ५ या वडाध्यक्ष योगेन्द्रमान बिजुक्छें व कृषि समितिया दुजः नपां वडा नं. १० या वडाध्यक्ष लक्ष्मी प्रसाद हयोमिखां नं न्वचु तयो द्यगु खः ।

जेष्ठ नागरिकपिन्ता हानय् ज्या

असोज १६ गते

भक्तपुर वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. या संरक्षकत्वखय् चायक- तःगु भक्तपुर आदर निकेतनया थाकालिपुं जेष्ठ नागरिक पिन्ता अन्तर्राष्ट्रिय जेष्ठ नागरिक दिवसया लसताय सिसाफल, नाः क्वाकयगु इलेक्ट्रिक जग व बिस्कट बियो हानय्ज्या यासे जेष्ठ नागरिकपुं समाजया हानय् मःपुं व आदर्श व्यक्ति खः

न्हूंगु पुस्ताता भिं जुडुगु खाँ ब्याकसे वयकलं जेष्ठ नागरिक पिनिगु आदर्श व लाँपु क्यगु काथं न्हूंगु पुस्तां ज्या याय् मः धायो दिल । मनय् लोभ पाप दःपिसं गुब्लें हे समाजया भिं मयाडुगु खाँ नपां जेष्ठ नागरिकपिन्ता अः पुक, हायँ पुकः जीवन फुकय् वियगु ज्या परिवारं याय् मः धायोदिल ।

ज्या इवःसं भक्तपुर आदरनिकेतनया सञ्चालक लक्ष्मी प्रसाद कुसीं भक्तपुर साकोसं दुजः पिन्ता भिं याय्गु मतिं आदर निकेतन चाय्कागु नपां जेष्ठ नागरिक पिनिगु मन लय्ताय्केगु काथंथा थी थी ज्या इवः त याडः वयागु खाँ काडः दिल ।

कार्यपालिकाया दुजः रोशन मैयाँ सुवालं आदर निकेतन चाय्कः भक्तपुर साकोसं ब्वस्यलागु ज्या यागु खाँ ब्याकसे जेष्ठ नागरिकपिन्ता बांलाक बिचः याय्गुलि परिवारं ग्वाहाली याय् मः धायो दिल ।

आदर निकेतन ३५ म्हा थाकालिपुं जेष्ठ नागरिकपिन्ता थी थी सामानत लः ल्हाडः द्यूगु खःसा खप नगरपालिका वडा नं. ९ या वडाध्यक्ष रविन्द ज्याख्वं नं न्वचु तयो द्यूगु खः ।

धायोदिसे जेष्ठ नागरिक पिसं हांकः म्वाय दैगु अधिकार दयो च्वनय्मः धायोदिल ।

समाज दयकेगुलि न्ह्यलुवापिनिगु त्हांगु लाहा दःगु उकिं

ज्या इवः निरीक्षण

असोज १७ गते

खप नगरपालिका वडा नं १० तध्याकोचाय् च्वंगु राजकुलो स्वयो दिसे खप नगर प्रमुख सुनिल प्रजापति जु नपां वडा नं. १० या वडाध्यक्ष लक्ष्मी प्रसाद ह्योमिखा ।

सुचुकुचु

असोज १५ गते

खप नगरपालिका वडा नं. ८ या ग्वसालय महेश्वरी देगःया चाकलीं अलय् महेश्वरी घाटया चाकलीं सुचुकुचु ज्या इवः जुल ।

निरीक्षण

असोज १८ गते

खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जु वडा नं ४ गःहिति च्वंगु लक्ष्मी नरसिंह देगल्य् पोल्हँचियगु ज्या खय् निरीक्षण याडः दिसे जनतानपां श्रमदान याडः दिल । उगु पोल्हँचियगु ज्या इवः सं स्थानीय पिसं नं श्रमदान याडः द्यगु खः ।

सच्छिव पीस्वंगु खप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक) स्वास्थ्य शिविर

असोज १९ गते

खप नगरपालिका वडा नं. ८ या ग्वसालय शनिवार जूगु हाडजोर्नी व मिखाया खायँ स्वास्थ्य शिविर्य् २०६ म्हा मिखा जाँच्य् यापुं १६१ म्हा हाडजोर्नी याड ३६७ म्हा वडावासी पिसं स्वास्थ्य परीक्षण याकगु जुल ।

खप नगरपालिकाया उपप्रमुख रजनी जोशीया मू पाहाँलय जुगु स्वास्थ्य शिविर उलेज्या ज्या इवःसं वडाध्यक्ष कृष्ण प्रसाद कोजु, नेमकिपा ८ नं वडा पार्टीया नायो भाजु लक्ष्मी नारायण दुवाल, खप अस्पतालया निमित्त निर्देशक मजेश प्रताप मल्ल नं न्वचु तयो द्यगु खः ।

भिन्तुना ज्या इवः

असोज १८ गते

खप नगरपालिका वडा नं ४ नेपाल क्रान्तिकारी महिला संघया ग्वसालय मोहनी नखाया भिन्तुना काल बिल यासे मु पाहाँ खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं मोहनीया बिदा साफू ब्वडः, साहित्यिक ज्या इवः तः याडः रचनात्मक ढड्गं डायकेता इनाप यासे धार्मिक, सांस्कृतिक महत्वया फुक्क थासय् सुचुकुचु याडः तयूमः धायोदिल ।

काय् म्हायाय्पिन्ता बांलाकः ब्वंकः थःगु तुतिखय् दानय् फयानिं तिनि इहिपा याडः बियता घ्वासा बिय मःगु ल्यासे ल्याम्होपिन्ता विदेशय् मछ्वय्गु ध्यान मब्बूसा कन्हे जनतां दुःख सिड्गु नपां कतया खःगु मखुगु खाँ न्यडः विदेशय् वांपिसं तस्कं कुख बियो च्वंगु खाँ काडः दिल । अथेहे खप नगर ब्वस्यलागु नगर दयकेता थानाया नागरिकपुं नं ब्वस्य लायूमः धायोदिसे सकलसिया कुतलं खप दे ब्वस्यलाडः वगु खाँ काडः दिल ।

ज्या इवःसं वडा नं. ४ या वडाध्यक्ष उपेन्द्र सुवाल वडाय् जुयो च्वंगु विकास निर्माणया ज्या इवः त काडः दिसे खुसीबःलं ल्हाडः नोक्सान जूगु खाँ नपां सामाजिक सुरक्षाभत्ता इडः ग्वाहाली याय्ता नं इनाप याडः दिल ।

ज्या इवःसं नेक्रामसंघ नगरसमितिया छ्याञ्जे मञ्जु लाखां मचातय्गु स्वास्थ्य व अमिता बांलागु ब्यवहार स्यनय्गुलि बिचः याय् मःगुलि नपां मोबाइलं याडः मचातय्गु बान्ही स्यंगुलि इलय् हे मां ब्वा पिसं बिचः याय् मः धायो दिल ।

नेक्रामसंघ ४ वडाया नकीं मय्जु कृष्ण लक्ष्मी दुवालया सभानकीलय् क्व चःगु ज्या इवःसं स्थानीय विश्वराम त्वायना,

सच्छिक्त पीस्वंगुगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

हरिसुन्दर सुवालं नं न्वचु तयो द्यूगु खः ।

अथेहे मोहनी, स्वन्ति, न्हूँद ११४५ व छठ पर्वया लसताय असोज १९ गते १ नं. वडा कार्यालयया ग्वसालय् जूगु भिन्तुना ज्या इवःसं ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं ख्वप नगरपालिकां निर्वाचनया इलय् ब्यूगु बचं काथं हे थानाया विकासया ज्या हज्याक च्वंगु खाँ नपां सल्लाघारीया १०८ पि जग्गा ख्वप नगरपालिकां ल्यंकः म्वाकः तयो आना ख्वप विश्व विद्यालय तय्गु तातुड वगु अलय् नगरपालिकां सरकारी व पतिं जग्गा ल्यंकः तयूता विशेष बः याडः वगु दः धायो दिल ।

हनय् वयो च्वंगु मोहनी स्वन्ति न्हूँदया भिन्तुना देछसे वयकलं नखाया इलय् नय्गु त्वनय्गुलि स्वास्थ्य व ई बांलाक छ्यलय्ता इनाप यासे शिक्षा स्वास्थ्यया लागाय् याडः वयागु बांलागु ज्याखय् देशां देछिया जनप्रतिनिधिपिसं डालः काय्गु धायो च्वंगु खाँ कुलः दिसे वयकलं ख्वप देता हलिमयया बांलागु सहर दय्केगु नगरपालिकाया तातुना खः धायो दिल ।

भिन्तुना काल बिल ज्या इवः

असोज २० गते

नेपाल क्रान्तिकारी शिक्षक संघ भक्तपुर, नगर समितिया ग्वसालय आइतवार मोहनी नखा, स्वन्ति नेपाल सम्वत १९४५ (न्हूँद) छठ या लसताय् भिन्तुना कालबिल यासे अध्ययन गोष्ठी नं वचाल ।

ज्या इवः सं ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं देश व जनतायाभिं यायता राणा शासन, निरङ्कुश पञ्चायत वः थयूता नपां २०६२/६३ या जनआन्दोलनय् थःगु ज्यानया बाजी तयो ल्वापुं सहिदपिन्ता लुमांकसे व्यवहारिक, कल्पनाशीलता भिंकः ह्युपा वैगु खाँ काडः दिल ।

आजु पूर्वाकय्या लागिं सिद्धान्त त्वः मतसिं मदिसें

ख्वप नगरपालिका वडा नं. १ या वडाध्यक्ष श्याम कृष्ण खत्री जुं वडाया ज्याइवःतकुल दिसे च्यासदा पुलांगु ख्वपया भाजुपुखु उलेज्या याय् दःगु नगरपालिकाया उपलब्धी खः धायो दिसे छुं दिन हाँ वगु खुसी बः लं ल्हागु वाबुँ या खाँ नपां वडाया थाय् थासय् स्यडः च्वंगु सम्पदात ल्हवडः वयागु खाँ काडः दिल ।

समाजसेवी कृष्ण बहादुर दुगुजुं जेष्ठ नागरिकपिनिगु सेवासं ख्वप नगरपालिकां न्हूँ न्हूँगु अभ्यास हछ्याय् मः ख्यः थें जुय धुंगु भाजु पुखु जलेश्वर देगः नपां तयो बांलाकः ल्हवनय् फःगु नगरपालिकाया त्हांगु उपलब्धी खः धायो दिल ।

समाजसेवी सम्भना प्रेमीं ख्वप नगरपालिकाय् जनप्रतिनिधिपुं भ्याय् धुकः तस्कं ब्वस्यलागु ज्या जूगु खाँ ब्याकसे ख्वप नगरपालिकां नःपलि चाय्कगु आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रं अपलं जनताता भिं जूगु खाँ काडः दिल ।

उगु ज्या इवःसं वडाया दुजः कल्पना शिल्पकार, गंगा बमनु व सुर्य प्रसाद श्रेष्ठं नं न्वचु तयो द्यूगु खः ।

हेज्याडः च्वनय् मःगु विचः प्वंकसे वयकलं ख्वप नगरपालिकां शिक्षा, स्वास्थ्य, सम्पदामा लागाय् याडः च्वंगु ज्या स्वयो मेमे थाय्या जनप्रतिनिधिपुं नं सय्क थुइकः थानाथें हे यायता उत्साहित जुयो च्वंगु खाँ कुलः दिसे 'पठन संस्कृति' च्वन्ह्याकयूता जनज्योति साफूकुथिता च्वजाय्कः अभ् बांलाक यकय्गु ग्वसः दःगु खाँ काडः दिल ।

नेमकिपा भक्तपुर नगरसमितिया नायो भाजु नारायण बहादुर दुवालं समाजय् भिंगु व बांलागु ह्युपाहयूता ल्यासे ल्याम्हो पुं भःभः मन्हूँसे, रूसया डिसेम्बर विद्रोहया गुप्त वा मुक्ति समाज निर्माण व संघर्षया खाँ काडः दिल ।

नेपाल क्रान्तिकारी शिक्षक संघ भक्तपुर जिल्ला समितिया नायो भाजु गणेशराम थुसां जनता तय्गु विश्वासया मत कःपुं नेता व पार्टी तय्सं जनताता राजनीतिक रुपं शिक्षित मयागु खाँ ब्याकसे अःतक नं समाजय् अन्याय, अत्याचार ल्यं दःगु खाँ काडः दिल ।

नेपाल क्रान्तिकारी शिक्षक संघ भक्तपुर नगर समितिया नायो बिष्णुप्रसाद दुमरुया सभानायोलय वचःगु उगु ज्या इवः सं रोशनराज तुइतुई, कृष्ण गोपाल आचार्य, रीता लाखेमरु, विश्व राम प्रजापति, पूर्णशोभा हाडा, प्रेम लक्ष्मी त्वायना पिसं नं थःथः गु अध्ययन पिब्वगु खः।

सेवा निवृत्त शिक्षकपुं न्हूंगु पुस्ताया लागिं घ्वासा जुयमः

असोज २० गते

खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिया मू पाहाँलय् सेवानिवृत्त शिक्षक समाज भक्तपुर पाखं पिथांगु 'शैक्षिक अनुभव' या हिडागुगु ल्याया चिखी फ्यनम् ज्या आइतबार क्वचाल ।

'शैक्षिक अनुभव' साफू चिखी फ्यनम् ज्यायासे नगर प्रमुख प्रजापति जुं खपया शैक्षिक विकास्य सेवा निवृत्त शिक्षक पिनिगु तहांगु लाहा दःगु खाँ ब्याकसे सेवा निवृत्त शिक्षक पिन्के दःगु ज्ञान, अनुभव समाजया लागिं ज्या लगय् जूइगु व घ्वासा जुइगु खाँ काडः दिल ।

प्रमुख प्रजापति जुं 'शैक्षिक अनुभव' या विषय ई काथं थुकिता भिंकः यंकय् मःगु थुगु साफूया अन्तरक्रिया नपां न्हूँ न्हूँगु साफूत ब्वडः गोष्ठी नं याय्ता सुभाब बियो दिल ।

खप देया शैक्षिक जग बल्लाकय्ता खप नगरपालिकां थी थी विषयया शैक्षिक संस्थात चायकः देशां देछिया ब्वनामिपिन्ता दांकः भिंकः बांलाक शिक्षा बियो वयो च्वडागु खाँ ब्याकसे वयकलं शिक्षकपुं ब्वनामिपिनिपुं लाँजुव, अभिभावक नं खः उकिं शिक्षक जुयागुलि गौरब ताय्के मः धायो दिल ।

खप दे देया छगू ब्वस्यलागु सहर दयकेता शिक्षाया लागा ब्वस्यलाकय् मःगु खाँ ब्याकसे वयकलं शिक्षा लागाय् दलाली व भागवण्डा मदय्के मःगु खाँ धायोदिसे खपय् खप विश्व विद्यालय न्ह्याकय् फःसा देशादेछिया जनतां अःपुकः दांकः बांलाक शिक्षा काय् फँगु खाँ ब्याकः दिल ।

वयकलं खप नगरपालिकां जनताया ग्वाहालीं जनताता हे तप्यंक वा बेक्वयक भिं जुइगु ज्याखय् बः बियो वगु खाँ कुल दिसे संविधान ल्हवडः भिंकय्गु सुयाय्गु दवाबं व लिचवलं स्वयो

जनताता भिंकय्गु काथं जुयमः धायोदिसे नेपालय् अः नेगु दलया तानाशाहीया हाबी जुयो च्वंगु खाँ काडः दिल ।

संयुक्त राज्य अमेरिका हलिमय आक्रमक दे काथं हज्याडः च्वंगु दः धायो दिसे वयकलं अमेरिकी साम्राज्यवादया विरोध मयाइपुं राजनीतिक पार्टीत देश व जनताया पार्टी जुय फैं मखु धायोदिल ।

एभरेष्ट ई-स्कूलया संस्थापक प्रिन्सिपल भक्त राज भण्डारी सेवानिवृत्त शिक्षक समाजं वैगु दिनय् नं मन च्वजाइगु ज्या याइगु थः ता विश्वास दः गु खाँ नपां शिक्षकपिनिगु हक हितया लागि सेवा निवृत्त समाजं हृदाय च्वडः ज्या सानय्म धायोदिल ।

समाजया नायो नपां शैक्षिक अनुभवया प्रधान सम्पादक ज्ञान सागर प्रजापति जुं 'शैक्षिक अनुभव' पौ खय् दुथ्यागु च्वसु, लुमन्ति, साहित्य तय्गु खायँ लिफः स्वयो काडः दिसे थःगु मू मदुगु अनुभवता बियो ग्वाहाली यापुं सकल सिता सुभाय देछायो दिसे सेवा निवृत्त शिक्षकपिनिगु अनुभवं न्हूँगु पुस्ताता शिक्षित व सुसूचित याय्गु तातुडः 'शैक्षिक अनुभव' मदिकक पिथाडः च्वडागु खाँ नं वयकलं काडः दिल ।

समाजया दांभारी विश्वराम कवां जू सेवा निवृत्त शिक्षक समाजया प्रतिनिधि पिनिगु उसायँ भिनय मगु अलय ता ई म्वाय मः धायोदिसे समाजता आर्थिक रूपं बल्लाकय्गु कुतः याडः वयागु खाँ काडः दिल ।

समाजया नायो अम्बिकामान मानन्धरया नायोसुइ जुगु उगु ज्या इवःसं न्वकु राम गोपाल कर्माचार्य, छ्याञ्जे शेरबहादुर डाखुसी, दुजः तुल्लिराम ग्वाछा व मोडर्न ई. स्कूलया प्रिन्सिपल अनिल कसपाल जुपिसं नं समाजय् न्हूँ न्हूँपुं शिक्षकपिन्ता लसकुस यासेलिं लय्ता प्वकसे 'भ्नी अजनं न्ह्यागुं याय् फयानि' (हामी अभ्ने सबल छौं) धाय्गु नाराता तः लाकय्ता सेवा निवृत्त शिक्षक पुं अज नं थाकु मचसें ज्या सानय मः धायो दिल ।

प्रमुख प्रजापति जुं सेवा निवृत्त शिक्षक समाजया लागि ग्वाहाली याडः वगु ब्वनय कुथित आदर्श आजाद मा.बि. भेलुखेल, आदर्श मा.वि. थिमी लायकू, बालविकास ई. से. स्कूल लिबाली व मोडर्न ई. से स्कूल सिर्जनानगरता उगु लसताय् हना पौ लः ल्हाडः दिल । अथेहे समाजया ग्वाहालिमि भक्त राजभण्डारी नेपाल स्काउटया सर्वोच्च पदक 'सुनौलो गैंडा-२०८१' पाखं विभूषित जुयो द्युगुलिं लसहाडः दिल ।

सहकारी थुइक जक बचत यायमः

चण्डेश्वरी अजिमा वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाया हिन्हयकगु वार्षिक साधारण सभा ख्वप नगरपालिकाया उप प्रमुख रजनी जोशीया मू पाहाँलय शनिवार जुल ।

ज्या इवः सं वयकलं सामूहिक भिंयाय्गु तातुडः निः स्वांगु सहकारी जक वचत मुनयता सल्लाह ब्यसे पुँजीवादी व्यवस्थाय भ्रष्टाचार, अन्याय, अत्याचार दैगुली समाजवादी व्यवस्था जक जनताया सेवा याई धायोदिल । वयकलं ख्वप नगरपालिकां शिक्षा, स्वास्थ्यता हृदाय तयो शिशुशाला निसें च्यागु कलेज चाय्क सर्वसाधारण जनताता सेवा याडः वगु नेपाल मजदुर किसान पार्टीया घोषणापत्र काथं ज्या साडः सर्वसाधारण जनताता लाहातय

तःमुंज्या

‘जनता म्वाःसा भाषा म्वाई’ धाय्गु नारा ज्वडः नेन्हयंकं ख्वपया लाम्हागः त्वाल्य् जगु पीप्यकगु नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या व सांस्कृतिक ब्वज्या क्वचाल । ने.सं. ११४४ कौलाथ्व द्वादशी व त्रयोदशी नेन्हयंकं साहित्यिक व सांस्कृतिक ज्या भूवः नपां जगु उगु तःमुंज्यासं जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ, संस्कृति प्रेमी

ज्या दैगु तालिमत, ब्यू ब्यू ब्वनामिपिन्ता शैक्षिक ऋण, भूगोल, इतिहास, संस्कृति, राजनीतिशास्त्र ब्वनिपुं ब्वनामिपिन्ता छात्रवृति, डागू लाख तकाया ऋण ब्यबस्था याडः वगु खाँ काडः दिल ।

ख्वप नगरपालिका साबिक ८ वडाया भू.पु. वडाध्यक्ष हिमालयश्वरलाल मूल जूँ सहकारीया दुजः पिसं राष्ट्रिय अन्तरराष्ट्रिय खाँ थुइकः चवनय्मःगु, इजरायली फासीवाद अमेरिकी साम्राज्यवाद्या ल्वाभः ग्वाहालीखं मेगु दे या (प्यालेस्टाइनया) भूमि कब्जा नपां जातीय सफाया याडः वगु खाँ काडः दिसे सहकारीं घरेलु उद्योगता हृदाय तयो ज्या सानयमः धायोदिल ।

सहकारीया नायो पूर्ण गोपाल राजचलया नायोसुई जुगु उगु सभासं लसकुस न्वचु न्वकु नारायण कृष्ण मार्कं, संस्थाया संस्थापक नायो नारायण प्रसाद त्वानावासु भक्तपुर जिल्ला वचतया प्रतिनिधि राजकुमार लघु, सिद्धिगणेश साकोसया छ्याञ्जे विष्णु प्रसाद दुमर, विजयराम मार्क व सबिता त्वानावासु नं न्वचु तयो द्यूगु खः ।

ज्या इवः सं साकोसया जेष्ठ दुजः, स्नातकोत्तर तर्गि पास जुपुं, एसईई २०८० च्वः जः पुं ब्वनामिपुं, संस्थाया ग्वसालय, जगु कसिमला पायँ व हस्तलेखन (च्वज्या) या धिंधिं बल्लाखय् त्याकपुं व प्रतिनिधि संस्थाया दुजः पिन्ता सिरपा व दसिपौ लः ल्हाडः ब्यूगु खः ।

बन्द सत्र सं छ्याञ्जे सुपरिवेक्षण समिति व दांभारी या प्रतिवेदन पारित जगु खः ।

क्वचाल

भागवत नर्सिड प्रधान जुपिन्ता द्वादशी खुनुं व त्रयोदशी खुनुं शिक्षा प्रेमी मोहन प्रसाद प्रजापति, समाजसेवी व सांस्कृतिक गुरुपुं जगतलाल मानन्धर, रत्न सुन्दर शाक्य, ललित अवाल, रत्नभक्त न्ह्यम्हाफुकी, गणेशराम दुवालपिन्ता नेन्हयंकया मू पाहाँ हानय् बहम्हा नेपाल मजदुर किसान पार्टीया नायो भाजु

सच्छिव पीस्वंगु स्वप पौ. ब.छि पौ(पाक्षिक)

नारायण मान बिजुक्छे (रोहित) जु पाखं हानय्ज्या याडः द्यूगु खः ।

नेह्यंकं थी थी विषयया विद्वानपिसं न्वचु तयो द्यूगु ज्या भ्वःसं नेमकिपाया छ्याञ्जे माननीय सांसद प्रेम सुवाल, नेमकिपाया केन्द्रीय दुजः नपां ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं नं न्वचु तयो द्यूगु खःसा मूपाहाँ हानय बहम्हा नायो भाजु बिजुक्छे जुं साहित्य विधाय् तःलापुं साहित्यकार जुपिन्ता सिरपा लःल्हाडः दिसे नेह्या साहित्यया समीक्षा नपां लाँपु क्यडः द्यूगु खः।

द्वादशी खुनुं मुंज्या उलेज्या याडः दिसे स्थानीय थाकालिम्हा बाज्या सास्कृतिक गुरु पुनवीर गैडा व मुंज्या नकी ई.रत्न शोभा प्रजापति अलय सातिखुनुं त्रयोदशी खुनुं अन्तर्राष्ट्रिय भलिबल कासामि मुंज्या नायो विनोद चरण राय जुं भाला कुबियो द्यूगु खः ।

नेह्यंकं ११:०० ता इलय् निसें साहित्यखय् चिनाखँ, बाखँ, चवखँ वनय्ज्या जूगुलि चिनाखँखय् न्हाप मयजु सुनिता गाइसीया 'म्हासिडका तांकःचवनापिं, ल्यू भाजु शम्भु प्रजापतिया 'प्यालिस्टाइनया मुक्तिया नितिं, ल्यू या ल्यू पल्पसा प्रजापतिया म्हायाम्चा व रत्न गोपाल सिंख्वालयया ए को ! हपाःसिरपा

त्याकगु खःसा बाखं खय् न्हाप भाजु जगत राम सुकमनीया वडा कार्यालय, ल्यू रमेश प्रजापतिया मोटर साइकल, ल्यू या ल्यू श्रीया पहिजुया वियमफगु शिक्षा, हपाः सिरपा एल.के. सुन्दरया बाखं क्वमचनिं सिरपा त्याकगु खःसा चवखँ विधा सं पुनेन्द्र प्रसाद कुसीया 'मां भाय्' नांगु चवखं खं हपाः सिरपा त्याकगु खः ।

उगु तः लागु साहित्यया साहित्यकार भाजु मयजु पिन्ता नं नेमकिपाया हानय् बहम्हा नायो भाजु नारायण मान बिजुक्छे जुं सिरपा लः ल्हाडः द्यूगु खः ।

दथी दशवी कानुनविद, वरिष्ठ चिकित्सकपुं, जलस्रोत विद व नां जःपुं साहित्यकारपिसं न्वचु नपां थः थःगु साहित्य ब्वडः न्यंकगु खः । नपां दशवी दशवी थी थी सांस्कृतिक पुचल म्यें नं न्यंकगु खः ।

पीन्यकगु तः मुंज्याया दबुली स्रष्टा समाजया नायो लक्ष्मण राज जोशी (जोराल) या प्रतिपक्षी कलम-२ व तःमुंज्याया ख्वःपौ 'तःमुंज्या' नं मु पाहाँ बिजुक्छे जुं पाखं पितब्वज्या जूगु खः ।

नेह्यंकः बहनी ७:०० ता इलय् निसें सांस्कृतिक ब्वज्या नं जूगु खः । सांस्कृतिक पुचः मध्ये नगांचा बाँसुरी बाजा पाखं मंगल धुन पुयो थाकालिम्हा स्थानीय सांस्कृतिक गुरु पुनवीर गैडां कलात्मक पानसय् दीप प्रज्वलन याडः उलेज्या जूगु खः । ग्वसाखलःया नायो कृष्ण भक्त लवजुं द्वादशी खुनुं लसकुस न्वचु, मु गुथिया नायो आशा कुमार चिकंभञ्जारं मुंज्याया खँ व साहित्य ब्वंगु खःसा पाहाँ साहित्यकारपुं जनकवि चन्द्र बहादुर उलक, युवा कवि दामोदर सुवाल, साहित्यकार लक्ष्मी नारायण दुवालपिसं पाहाँ साहित्य ब्वंगु खः ।

त्रयोदशी खुनुं ग्वसाखलःया लक्ष्मी प्रसाद चवाल, छ्याञ्जे सञ्जय मानन्धर न्वचु व दांभारी इन्द्र बहादुर प्याथं ल्याचा पिब्वयो द्यूगु खः । थुगुसीया सः भाजु बिष्णु गोपाल कुसीं चवयो द्यूगु खः ।

ख्वप नगरपालिका वडा नं. ४ या लक्ष्मी नरसिंह देगल्य पोल्हँचिथाय्
(२०८१ असोज १८ गते)

बःछिया छक जुयो च्वंगु सुचुकुचु ज्या इवः मेलुखेलया तरकारी बजारय्
(२०८१ असोज १५ गते)

बख्रप नगरपालिकाय मोहनीया भिन्तुना कालखिल ज्या इवः
(२०८१ असोज १५ गते)

दक्षिण कोरियाया चेश्रोबन नगर प्रमुख जू बख्रप नगरपालिकाय
(२०८१ असोज १३ गते)